UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

Bakalářské/kombinované studium
2008 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kateřina Lysá

Udržitelnost cestovního ruchu ostrovní destinace Mallorca

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce:
Ing. Iveta Hamarnehová, PhD.

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor / Combined (Part time) Studies
2008 - 2012

BACHELOR THESIS

Kateřina Lysá

Tourism sustainability of Mallorca, an island destination.

Prague 2012

The Bachelor Thesis Work Supervisor:
Ing. Iveta Hamarnehová, PhD.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V…… dne …….. *Kateřina Lysá*

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Ing. Ivetě Hamarnehové, PhD. za trpělivé vedení mé práce, mým rodičům, Aleně a Ivanovi Lysým, a celé rodině za technickou podporu mého studia při mém pobytu v zahraničí, Ing. Margaritě Nájera Aranzábal za její velmi vstřícný přístup při zodpovídání všech mých dotazů a široké seznámení s tématikou udržitelnosti cestovního ruchu na Mallorce. Ing. Matgaritě Nájera Aranzábal bych také, společně s Lourdes Reyés a pánům Gerrardovi Parra a Fernandovi Alles, ráda poděkovala za poskytnutí rozhovorů pro účely mé práce. Děkuji panu Franciscovi Monserat za velmi zajímavé vyprávění a historii Mallorky a za zapůjčení knih z jeho obsáhlé sbírky. Zvláštní poděkování zaslouží Eduardo Abrines Veiret, který mi byl průvodcem při poznávání Mallorky a rádcem při psaní práce o „jeho“ ostrově, a díky jemuž a jeho rodině jsem pro mou práci získala cenné informace a zajímavé rozhovory. Poděkování patří také vstřícným pracovníkům knihovny Universitat de les Illes Balears, kde jsem získala mnoho zajímavých publikací, a Univerzitě Jana Amose Komenského Praha, s.r.o., díky jejímž jazykovým požadavkům jsem se na Mallorku vypravila a poznala tak „La Isla de la Calma“.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá udržitelností rozvoje cestovního ruchu ostrovní destinace Mallorca. Rozebírá okolnosti cestovního ruchu této oblasti a mapuje strategie jeho udržitelnosti. Dále zaznamenává vývoj cestovního ruchu a kroky podniknuté na cestě k přeměně v destinaci s udržitelným cestovním ruchem. Závěrem se práce, na základě získaných informací od subjektů cestovního ruchu, zabývá dalším vývojem a vizí této destinace.

Klíčové pojmy

Agenda 21, biodiverzita, cestovní ruch, ekologie, ekoznačka, indikátory udržitelnosti, sezónnost, turistická destinace, udržitelnost cestovního ruchu, životní prostředí

Annotation

This bachelor thesis is focused on tourism sustainability of the island destination Mallorca. It discusses the circumstances of tourism in this area and maps the strategies used for it´s sustainability. This thesis also describes tourism evolution in Mallorca and the steps taken to transform it in a turism sustainable destination. Based on the obtained information from the tourism subjects, the thesis talks about the future and the vision of this destination.

Key words

Agenda 21, biodiversity, ecology, eco-label, environment, seasonality, sustainability indicators, sustainable tourism, tourism, tourist destination

OBSAH

ÚVOD.....8

1. UDRŽITELNÝ CESTOVNÍ RUCH……...10

1.1 Doporučené přístupy pro udržitelnost cestovního ruchu…….....11

1.1.1 Monitoring…….……...…….11

1.1.2 Doporučení pro plánování, management a marketing……...13

2. CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ……..….... 16

2.1 Obecná charakteristika …...…….……16

2.1.1 Geologie a geomorfologie…….17

2.1.2 Klimatické poměry a hydrologie……...17

2.1.3 Fauna a flora……..19

2.2 Historie…….20

2.3 Turistické atraktivity……22

2.3.1 Pláže a pobřeží……..22

2.3.2 Sportovní vyžití…….23

2.3.3 Historické a kulturní atraktivity……....24

2.4 Instituce cestovního ruchu, legislativa a uplatňované strategie……...27

2.4.1 Calvià Local Agenda 21……....28

2.4.2 Revitalizace Playa de Palma……..29

2.4.3 Ekoznačka Blue Flag…...……..31

2.4.4 Projekt Palma, Turismo Responsable……....31

2.4.5 Projekt Hotel Energy Solutions…….32

3. CESTOVNÍ RUCH NA MALLORCE…….……..33

3.1 Historie cestovního ruchu na Mallorce……33

3.2 Současnost cestovního ruchu na Mallorce……...36

3.2.1 Vyhodnocení polořízených rozhovorů……..38

ZÁVĚR……...51

SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ…….....53

SEZNAM POUŽITÉ ZAHRANIČNÍ LITERATURY A PRAMENŮ……....54

SEZNAM TABULEK, OBRÁZKŮ A GRAFŮ…….……....58

SEZNAM PŘÍLOH……...63

ÚVOD

Cestovní ruch se vzhledem k růstu fondu volného času a finančních prostředků turistů stává čím dál rozšířenější záležitostí. Svým působením velmi ovlivňuje danou destinaci, a to jak v pozitivním slova smyslu, tak i v negativním. Obecně přináší prospěšný ekonomický dopad, ale také mnoho smíšených dopadů na sociální a životní prostředí. Nejvýraznějšími dopady cestovního ruchu na životní prostředí, tzv. turistickým znečištěním, jsou emise produkované dopravou, provozem hotelů a dalších turistických zařízení, eroze, jež narušuje přírodní prostředí, zavlečení nepůvodních druhů a poškozování přírodních hodnot a biodiverzity. V případě, že cestovní ruch není regulován, může vést až k tzv. turistické pasti, kdy nekontrolovatelně čerpá jedinečné, nenahraditelné zdroje.

Negativní vlivy nejen cestovního ruchu na životní prostředí bylo možné zpozorovat už ve 2. polovině 20. století. Světová veřejnost si začala postupně uvědomovat nutnost změny dosavadního vývoje. Již v roce 1969 tehdejší generální tajemník OSN U Thant na valném shromáždění OSN naléhavě vyzýval světovou veřejnost, aby podnikla neodkladné akce (MOLDAN 1996, s.2). Dále hlavní problémy a globální charakter ekologického ohrožení zdůraznila v roce 1972 konference Spojených národů o lidském životním prostředí. Významným mezníkem se stala konference OSN o životním prostředí a rozvoji, konaná v roce 1992 v brazilském Rio de Janeiru, tzv. Summit Země, kde zástupci více než 170 zemí světa řešili nejnaléhavější problémy života na Zemi. Na této konferenci vznikl dokument Agenda 21, ve kterém jsou uvedeny zásady pro udržitelný rozvoj. Pro cestovní ruch pak byly tyto zásady dále zpracovány do dokumentu Agenda 21 for the Travel and Tourism Industry (Agenda 21 pro cestovní ruch) a pro potřeby měst, obcí, regionů a destinací do Local Agenda 21 (Lokální Agenda 21), (viz kapitola 2.4.1. Calviá Local Agenda 21) .

Cílem této práce je přiblížit cestovní ruch ostrovní destinace Mallorca a zjistit, jaká opatření jsou podnikána pro jeho udržitelnost a jakým směrem by se měla v této oblasti další opatření ubírat. Prostřednictvím studia odborné literatury, dalších materiálů

a vyhodnocení polořízených rozhovorů autorka přibližuje charakteristiku destinace a používané přístupy k udržitelnosti rozvoje jejího cestovního ruchu. Téma práce si autorka vybrala na základě jejího dlouhodobého pobytu v této destinaci. Při práci využívá též elektronické zdroje a informační materiály subjektů cestovního ruchu. Získané poznatky z této práce by mohly být využity při dalším plánování rozvoje udržitelného cestovního ruchu na Mallorce.

1. UDRŽITELNÝ CESTOVNÍ RUCH

Udržitelnost, anglicky sustainability, pochází z latinského slova „sustenere“, což znamená udržování stálé a stabilní situace. Trvale udržitelný rozvoj však často znamená různé věci pro různé země a různé lidi. Za „širokou definici“ udržitelného rozvoje může být považována výše zmíněná Agenda 21, avšak tisícistránková definice není příliš použitelná. Je důležité si uvědomit, že se nejedná o žádnou „pravdu“ typu přírodovědeckých faktů nebo zákonů, naopak je to pojem úzce spjatý s lidskými hodnotami (MOLDAN 1996, s.2). Udržitelný cestovní ruch představuje filozofii a koncepční přístup k jeho rozvoji.

Vzhledem k obsáhlosti tohoto pojmu bylo zformulováno více než 200 krátkých definic s cílem co nejpřesněji formulovat mezinárodně přijatelnou definici udržitelnosti cestovního ruchu. UNWTO na svých webových stránkách uvádí definici v tomto znění: Udržitelný cestovní ruch je takový, který plně zohledňuje současné a budoucí ekonomické, sociální a environmentální dopady s ohledem na potřeby návštěvníků, průmyslu, životního prostředí a hostitelských společenství.

Palatková (2011) avádí, že koncept udržitelnosti turismu je založen na myšlence, že přírodní, kulturní a další zdroje jsou limitované, a proto je třeba s nimi nakládat optimálním způsobem. To znamená neplýtvat jimi a využívat je tak, aby byla možná jejich obnova a udržení. Optimální využívání zdrojů má napomoci zachování původního stavu a minimalizaci negativních vlivů cestovního ruchu nejen na životní prostředí. Podle UNWTO jsou tři základní pilíře udržitelnosti: udržitelnost fyzického (životního) prostředí, dále udržitelnost sociokulturního prostředí a udržitelnost ekonomického prostředí. Udržitelný cestovní ruch tedy zachovává zdroje, respektuje místní kulturu a tradice, podporuje integritu destinace, informuje a má výchovný charakter, zvýhodňuje místní obyvatele (zaměstnanost, rozvoj destinace, nákup místních produktů atd.).

Dle Palatkové (2011) je jediným mezinárodním fórem svého druhu sloužícím zároveň jako zdroj informací a know-how v oblasti turismu výše zmíněná UNWTO.

1.1 Doporučené přístupy pro udržitelnost cestovního ruchu

„Optimalizace dopadů působení cestovního ruchu na široce chápané geografické prostředí destinace představuje základní podmínku dlouhodobé udržitelnosti jeho rozvoje“ (PÁSKOVÁ 2008, s. 155). Tato kapitola se zabývá vhodnými přístupy a strategiemi regulující intenzitu a formu užívání zdrojů destinace.

1.1.1 Monitoring

Monitoring v cestovním ruchu zjišťuje efekty cestovního ruchu v různých destinacích ve vztahu k jeho udržitelnosti. Tyto efekty lze členit na základě mnoha kritérií. Nejzákladnější dělení těchto efektů je z pohledu ekologického a ekonomického. Avšak z pohledu různých aktérů a jejich odlišných zájmů v cestovním ruchu může být spektrum těchto aspektů mnohem širší. Pro monitorování situace byly formulovány indikátory udržitelnosti cestovního ruchu, anglicky sustainability indicators, které Zelenka a Pásková (2002) definují jako vhodně zvolené entity, měřené nebo získané výpočtem, které mají zřejmý vztah k vyhodnocení globálního vývoje, vývoje státu, ekosystému, regionu, komunity ve vztahu k naplňování koncepce udržitelnosti cestovního ruchu.

Za vhodný metodologický podklad pro tvorbu konkrétních indikátorů v konkrétní destinaci i na různých geografických úrovních (mikroregion, region, stát, makroregion), lze považovat soubor deseti klíčových indikátorů udržitelného rozvoje, které pro specifika cestovního ruchu zpracovala Mezinárodní pracovní skupina pro indikátory udržitelného cestovního ruchu při UNWTO v roce 1992 (PÁSKOVÁ, 2008, s.151). Tyto indikátory se dělí na klíčové, použitelné ve všech destinacích, a indikátory specifické pro vybrané destinace - malé ostrovy, horské oblasti, chráněná území a kulturní místa. UNWTO také určila specifické indikátory pro pobřežní oblasti, osídlená místa a destinace pro ekoturistiku. Jako klíčové byly vymezeny indikátory uvedené v následující tabulce.

Tabulka 1: Klíčové indikátory udržitelného cestovního ruchu

Indikátor	**způsob vytvoření a zjišťování indikátoru**
Ochrana území	kategorie ochrany území podle indexu IUCN
Stres	Počty turistů navštěvujících místo (za rok, za nejnavštěvovanější měsíc)
Intenzita užívání	Počty osob/ha v hlavní sezóně
Sociální dopady	Poměr počtu turistů a místních obyvatel (v hlavní sezóně a průměrně)
Kontrola rozvoje	Existence procedury hodnocení dopadů na ŽP (EIA) nebo formální kontroly rozvoje místa (land use) a intenzity užívání
Odpadové hospodářství	Množství pevného odpadu a podíl recyklovaného odpadu, kapacita a míra využití hygienických zařízení v místě
Proces plánování	Existence rozvojového regionálního plánu pro destinaci cestovního ruchu, který zahrnuje oblast cestovního ruchu
Kritické ekosystémy	Počty vzácných/ohrožených druhů
Spokojenost spotřebitelů	Míra spokojenosti návštěvníků
Spokojenost místních obyvatel	Míra spokojenosti místních obyvatel
Indikátory určené pro lokální úroveň	
Sezónnost cestovního ruchu	Poměr prodaných lůžek v hlavní a vedlejší sezóně
Negativní dopady na přírodu	Pytlačení, neoficiální vstupy do chráněných oblastí atd.
Degradace kulturního kapitálu	Náklady náprav škod zapříčiněných turismem
Složené indikátory	
Únosná kapacita	Včasné varování: měření klíčových faktorů (několik složek) ovlivňujících schopnost místa absorbovat různou intenzitu cestovního ruchu
Tlak na místo (lokalitu)	Měření míry vlivu cestovního ruchu a kumulovaných vlivů dalších odvětví na dané místo, přírodní a kulturní atributy vlivu
Atraktivnost	Kvantitativní měření těch atributů místa, které je dělají příznivým pro cestovní ruch a mohou se měnit v čase

Zdroj: Pásková 2008, s. 152-154, dle UNWTO

Cestovní ruch na ostrovech je velmi podobný cestovnímu ruchu v ostatních oblastech světa. Podobně jako rozvoj cestovního ruchu na celém světě i tady přináší ekonomickou prosperitu a zaměstnanost. Avšak vzhledem ke své izolovanosti a limitovaným zdrojům mají ostrovní destinace svá specifika. Hlavním rizikovým faktorem je omezený potenciál, jak v oblasti přírodních, tak lidských zdrojů (KNOPP A KOL. 2006, s. 167). V mnoha případech je primárně důležité zajistit celoroční ekonomickou aktivitu těchto destinací, aby bylo možné dosáhnout stálé a udržitelné užívání jejich potenciálu. Velké sezónní populační výkyvy mají zásadní dopady na

socioekonomické prostředí a také specifické nároky na užívání infrastruktury. Graci a Doods (2010) říkají, že mezinárodní politika a praxe často zdůrazňuje výjimečnost ostrovů ve věci udržitelnosti cestovního ruchu. Pro ostrovní destinaci jsou relevantní specifické indikátory uvedené v následující tabulce.

Tabulka 2: Specifické indikátory udržitelného cestovního ruchu na malých ostrovech

Indikátor	**měřené/ počítané veličiny**
Zjišťování kapitálových toků	% úniku kapitálu do zahraničí z celkových příjmů
Hodnota zahraničního vlastnictví	% zahraničního vlastnictví turistických zařízení
Místní pracovní místa vytvářená cestovním ruchem	% míst vytvářených cestovním ruchem % sezónních míst
Dostupnost čisté vody	Poměr objemu vody použité turisty k objemu vody využité místními obyvateli; cena za dodávky vody; cena za dodávky vody na počet turistů; disponibilní kapacita vodních zdrojů
Dostupnost elektřiny	Počet událostí s nedostatkem elektřiny; omezení ve využívání, změny cen elektřina
Způsob zacházení s odpady	Objem zneškodňovaného odpadu k celkovému objemu odpadu

Zdroj: ZELENKA, J. Indikátory udržitelného rozvoje cestovního ruchu [on-line]. [cit. 2011-11-02]. Dostupné na WWW: http://ucr.uhk.cz/documents/Monitorovani_a_indikatory_udrzitelnosti_cestovniho_ruchu/ text / monitte xt.pdf

1.1.2 Doporučení pro plánování, management a marketing

Koncepčním a systematickým způsobem je možno danou destinaci vést ke stabilním behaviorálním podmínkám pro realizaci záměrů ve věci udržitelnosti cestovního ruchu. Destinační management má při výkonu politiky cestovního ruchu možnost restriktivních opatření, které jsou efektivní spíše v krátkodobém rozsahu anebo stimulačních a osvětových prostředků, u kterých je efektivita charakteru dlouhodobějšího. Výběr prostředků destinačního managementu se odvíjí od životního cyklu destinace, úrovně podnikatelské etiky, spolupráce veřejné a soukromé sféry a celkového zapojení místní komunity, na kterou případná opatření dopadají v míře největší. Tyto dopady lze ale řešit citlivým managementem území, kdy rezidenti získávají různá zvýhodnění a úlevy v rámci časoprostorového užívání území. Na

Mallorce je pro rezidenty např. vstupné do kulturních a dalších zařízení zdarma či za cenu symbolickou, vyhrazená parkovací místa, ale také až 50 % slevy na letenky v rámci spojení s pevninou atd. Protože právě „Klíčovými součástmi destinačního managementu jsou návštěvnický management, rezidentský management a soustavná koordinace podnikatelských subjektů cestovního ruchu“ (PÁSKOVÁ 2008, s.160).

Kromě prostorové koncentrace cestovní ruch také často provází koncentrace časová, tedy sezónnost (Mallorka a sezónnost-viz. kapitola 3.2. Současnost cestovního ruchu na Mallorce). Sezónnost lze částečně redukovat systematickou časoprostorovou koordinací. Pásková (2008) doporučuje v tomto ohledu následující opatření: aplikace životního cyklu destinace, aplikace teorie „jádro-periferie“, aplikace sociální směny a aplikace konceptu únosné kapacity území.

Aplikací životního cyklu destinace se rozumí zejména zmapování (monitorování) vývoje a současného stavu destinace a poté především koordinováním aktivit destinačních aktérů v rámci strategického vývoje území, např. orientací na segmenty turistů disponujících časovým prostorem pro cestování mimo sezónu (senioři, obchodníci, vědečtí pracovníci, sportovci a další), koordinování termínů společenských, sportovních a dalších akcí.

Teorie „jádro-periferie“ se zaměřuje na provázanost aktivit v rámci jádra destinace a jejího okolí. Na základě zjištění časoprostorových rezerv oblasti jsou navrhovány alternativní trasy a nebo nabízeny další aktivity např. v dříve méně používaných objektech. V rámci této teorie mohou být např. využity řadové slevové návštěvnické karty, které návštěvníky motivují k návštěvě vybraných míst či k výběru dalších produktů cestovního ruchu v rámci celé destinace. (Na Mallorce je s tímto záměrem vytvořen projekt „Tarjeta Verde“).

V rámci teorie sociální směny se sledují efekty cestovního ruchu na obyvatele destinace, zjišťují se jejich postoje a socio-kulturní únosnost v dané oblasti. Dále probíhá snaha o celoroční využívání infrastruktury cestovního ruchu, např. v mimosezónním období za zvýhodněnou cenu místními obyvateli.

Koncept únosné kapacity je zaměřen na nejzatěžovanější oblasti destinace a snaží se o optimalizaci jejich využívání. Je třeba zejména zmapovat současnou situaci a poté přistoupit k případným opatřením. Avšak: problematika únosné kapacity území destinace musí být uchopena především jako nástroj a výzva destinačního managementu, neboť ústředním problémem je optimalizace, ne restrikce využití kapacity území (PÁSKOVÁ, 2008, s.159).

Zásadním je pro zajišťování udržitelnosti cestovního ruchu marketing, přičemž hlavní roli nehraje pouze odbyt, ale spíše ovlivňování relevantního trhu k určitému chování. Zelenka (2007) uvádí, že k ovlivňování spotřebitelského chování je v tomto směru zapotřebí použít klasických nástrojů marketingového mixu + ICT, tedy „8P + ICT“. V rámci udržitelnosti cestovního ruchu je třeba se zaměřit na výzkum chování zákazníků a poté v rámci segmentace trhu vhodně využít balíčků marketingového mixu.

Další možností pro destinační management jsou environmentálně příznivé typy cestovního ruchu, např. venkovský cestovní ruch, agroturismus, cykloturismus, pěší turistika, pozorování ptactva a další. Tyto aktivity přináší jak minimální ekologické dopady, tak zvýšení využívání infrastruktury cestovního ruchu, ale také další pracovní možnosti pro obyvatele území. Zároveň je také nástrojem k potlačování sezónnosti, protože „Ekoturismus není dílčí formou cestovního ruchu, ale přístupem a filozofií k cestování, tudíž může být provozován v kteroukoliv roční dobu“ (PÁSKOVÁ, 2008, s. 166).

Vhodné je také využívání dobrovolných nástrojů greenmanagementu v rámci ubytovacích kapacit (v případě Mallorky viz. kapitola 2.4.5 – Hotel energy solutions), ekolabelling (na Mallorce Blue flag, viz.kap. 3.4.3) – kdy ekocertifikát upozorňuje na kvalitu a výjimečnost dané služby nebo místa.

Vývoj destinace by měl být pro jeho efektivní usměrňování nadále systematicky monitorován a data o efektech použitých opatření doplňována a upřesňována, aby je bylo možné využít pro další udržitelný rozvoj destinace.

2. CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

Kapitola uvádí základní informace o ostrovní destinaci Mallorca (mapa v příloze A) v rámci jejího politického uspořádání, demografie a geografické polohy. Dále se zabývá jejím geomorfologickým a historickým vývojem, rozebírá klimatické poměry destinace a mapuje její faunu a floru. V další části kapitola uvádí turisticky zajímavé atraktivity, které Mallorca nabízí, v první řadě pláže, dále sportovní možnosti a historické a kulturní atraktivity.

2.1 Obecná charakteristika

Mallorca je svou rozlohou 3625km² (SALVAT EDITORES 1969, sv. 14, s. 540) největším ostrovem Baleárského souostroví. Tento ostrov se nachází v severozápadní části Středozemního moře a je jednou ze 17 autonomních oblastí Španělska (mapa v příloze B). Španělské království je konstituční monarchií, od roku 1975 je králem Juan Carlos I. Španělsko má dvoukomorový parlament, v čele vlády stojí Mariano Rajoy.

Hlavním městem Mallorky je Palma de Mallorca. Ostrov má 53 územně správních celků (municipis). Úředními jazyky jsou španělština (castellano) a katalánština (catalan). Tento ostrov má 1.106.049 obyvatel (Institut d´Estadística de les Illes Balears, údaj k 1.1.2010). Hustota zalidnění je přibližně 305 obyv./km², přičemž počet obyvatel neustále roste. Mallorka patří pod španělskou vlajku (obrázek č. 1), dále pod vlajku Baleárských ostrovů (obrázek č. 2), ale zároveň má svou vlastní (obrázek č. 3). Španělská hymna: La Marcha Real, hymna Mallorky: La Balanguera.

Španělsko je od roku 1982 členem NATO a od r. 1986 členem Evropské unie. Používanou měnou je od 1.1.2002 euro. Mallorca leží v časovém pásmu GMT + 01:00. „Mallorka je prvním a nejstarším turistickým regionem Španělska“ (SALVAT EDITORES, 1969, s.426). Cestovní ruch je hlavním ekonomickým odvětvím tohoto ostrova.

2.1.1. Geologie a geomorfologie

Baleárské ostrovy vznikly třetihorním vrásněním na styku africké a euroasijské litosférické desky a jsou pokračováním tzv. Betické kordilery. Jejich geologický vývoj pokračoval čtvrtohorním rozpadem poloostrova na současnou podobu souostroví (KRÁL, 1999, s. 178-189). Mallorca je tvořena dvěma pohořími a velkou centrální nížinou. Na severozápadním pobřeží se nalézá vysoké pohoří Serra de Tramuntana (nejvyšší vrchol Puig Major má 1445m.n.m.), které je z převážné části tvořeno sedimenty vápence, jehož zvětrávání způsobilo specifický tvar hor a výskyt krasových jeskyní na ostrově. Pohoří Serra Llevant je nižší, jeho nejvyšší vrchol Son Morei má 562 m.n.m. Toto pohoří má velmi složitou tektoniku, ve které dominují sedimenty vápence, proto má i toto pohoří specifické tvary způsobené jeho zvětráváním (SALVAT EDITORES, 1969, s. 426). Centrální nížina je tvořena druhohorními a třetihorními sedimenty a má hluboké a úrodné podloží. Pobřeží ostrova je velmi členité, 554 km dlouhé (FOMENT DEL TURISME, 2003). Na severu je vysoké a na jihu velmi příkré s četnými prasklinami, které tvoří kaňony, tzv. torrentes. Na jihozápadním a severovýchodním pobřeží jsou rozlehlé zátoky s pískovými plážemi (zátoky Alcúdia, Palma a Pollenca) a mokřiny (močály).

2.1.2 Klimatické poměry a hydrologie

Mallorca má mírné středomořské klima, ale kvůli své konkrétní poloze v polouzavřeném moři, její klima ovlivňují subtropické atmosférické proudy z afrického kontinentu stejně jako mírné proudy z kontinentu evropského. Konjunkce těchto proudů způsobuje střídání dešťů a teplot, tedy sezónnost. Letní období ovlivňuje subtropický vysoký tlak, který přináší stabilní období sucha a tepla. Podzim a zima jsou více různorodé, ale díky zklidňujícímu efektu moře, je jejich společným jmenovatelem relativní umírněnost. Místní klima se liší od mírného klima svou sezónností dešťových srážek a v důsledku toho také existencí období sucha, které se shoduje s nejteplejším obdobím. Roční úhrn srážek se různí vzhledem k místu ostrova a pohybuje se mezi 350 mm na jihu a 1.500 mm ve vysokohorských oblastech v Sierra de Tramuntana.

Mallorca nemá žádnou stálou řeku. Vyskytují se tu pouze koryta, tzv. torrentes, kde voda protéká v období dešťů (mnohá tato koryta jsou uzpůsobena a využívána pro caňoning, viz kapitola 2.3. Sportovní vyžití). Machej (2003) uvádí, že na ostrově je více než 80 torrentes. Vzhledem k tomu, že Mallorka nemá žádnou stálou řeku a množství zachycené dešťové vody nestačilo pokrýt celou spotřebu, bylo na ostrově začátkem 19. stol vybudováno mnoho větrných mlýnů, tzv. mollines na čerpání podpovrchové vody. Paradoxně nadměrné čerpání zásob podzemní vody vedlo v konečném důsledku k proniknutí slané mořské vody do krasových prostor a tím k degradaci zásob sladké pitné vody (Machej, 2003). Dnes je většina těchto mlýnů zchátralá, ale některé se opravují například pro potřeby cestovního ruchu. V současnosti zásoby sladké vody na ostrově zajišťují uměle vytvořené nádrže a odsolovací zařízení (viz. kapitola 3.2. Současnost cestovního ruchu).

Mallorca leží ve Středozemním moři, které má v této oblasti vysokou průzračnost a v letních měsících dosahuje teploty až 25°C (tabulka č. 3), což je velmi příznivé jednak pro cestovní ruch a zároveň také společně s dalšími faktory (slanost, proudy a výše zmíněná transparentnost) příznivé pro biotu tohoto moře (viz. následující kapitola 3.1.3. Fauna a flora).

Tabulka č 3: Průměrné teploty a sluneční svit

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Průměrná teplota	9°C	10°C	11°C	13°C	17°C	21°C	24°C	24°C	22°C	18°C	13°C	11°C
Průměrná Nejvyšší teplota	14°C	15°C	16°C	18°C	22°C	27°C	30°C	30°C	27°C	23°C	18°C	16°C
Průměrná Nejnižší teplota	4°C	4°C	5°C	7°C	11°C	15°C	18°C	18°C	16°C	12°C	8°C	6°C
Průměrná teplota moře	15°C	14°C	14°C	15°C	17°C	21°C	24°C	25°C	24°C	22°C	19°C	16°C
Denní průměr slunečního svitu	5h	7h	7h	9h	9h	11h	11h	10h	7h	7h	6h	5h

Zdroj: Holiday weather [on-line]. c 2012 [cit.2012-01-12]. Dostupné na WWW: http://www.holiday-weather.com/majorca/averages

2.1.3 Fauna a flora

Ostrov je vzhledem ke své formě velmi speciálním ekosystémem. Díky příznivým klimatickým podmínkám má velmi bohatou biotu, včetně bioty endemické[1]. Za endemické druhy na Baleárských ostrovech jsou považovány takové druhy, které se vyskytují na všech nebo alespoň jednom z Baleárských ostrovů.

Přírodní druhy jsou chráněny na základě zákona 4/1989, chráněny jsou druhy těchto kategorií: ohrožené druhy, druhy citlivé na narušení jejich prostředí, druhy zranitelné a druhy zvláštního zájmu. Baleárské ostrovy mají pět forem ochrany. Jsou to: národní parky, přírodní parky, přírodní oblasti, přírodní památky a přírodní rezervace. Dle Consell de Mallorca je v současnosti chráněno okolo 40% území ostrova, je rozděleno takto: Přírodní park s´Abulfera, který se nachází na severozápadě ostrova a je největším mokřadem Baleárských ostrovů. Rozprostírá se na 1646,48 hektarech a je útočištěm pro více než 200 druhů. Přírodní park Sa Dragonera zahrnuje ostrov Dragonera, další dva ostrůvky a řadu menších útesů a pro svou biotu je v nejvyšším ochranném zájmu. Národní park Península de Llevant, který má velmi různorodé a úrodné prostředí. Národní park Mondragó, přírodní rezervace s´Abufereta. A dále mořský a zemský národní park Cabrera, který je díky své jedinečnosti také v ochranné zóně speciálního zájmu středomoří (ZEPIM – Zona Especialmente Protegida de Importancia para el Mediterráneo, od r. 2003). Na ostrově díky jeho izolovanosti a ochraně žije okolo 500 druhů, také vzácné endemické druhy. Žije zde až 80% vzácných endemických ještěrek Baleárských ostrovů. Pro vstup do tohoto národního parku je potřeba zvláštní povolení, které se vydává maximálně padesáti lodím za den. Dále je na ostrově dalších 44 přírodních oblastí zvláštního zájmu a probíhá snaha o zapsání pohoří Serra de Tramuntana, jako biosférické rezervace, na seznam UNESCO. Mallorca má velkou variabilitu prostředí (ekosystémů) - moře, duny, hory a jejich vrcholy, lesy a křoviny, mokřiny, pláže, písečné i skalnaté pobřeží, kaňony a také další malé ostrůvky. Tento ostrov je tedy velmi příznivým prostředím pro mnoho druhů.

Jedním z nejznámějších endemických druhů na Mallorce je Ferreret de Mallorca, kterých žije na ostrově, zejména v kaňonech Serra de Tramuntana cca 1000 exemplářů

[1] Izolace => tři základní druhy: geografická, ekologická a reprodukční

(ARQUIMBAU, 1999, s.15). Na Baleárských ostrovech žijí výše zmíněné ještěrky[2] endemických druhů, mají 24 poddruhů. Poblíž pobřeží kamenitých pláží je možné zahlédnout medúzy Cotylorhiza tuberculata (foto č. 1). Ochrana druhů se řídí státními normativy a dalšími předpisy konkrétních oblastí Baleárských ostrovů.

Vegetace na ostrově je středomořská s africkým vlivem. Hlavními dřevinami jsou dub, borovice Aleppo, olivovníky Olea sylvestris, jalovce a více než 7.000.000 mandlovníků. Stromy Baleárských ostrovů jsou velice ceněné[3] a jsou součástí Přírodního dědictví Baleárských ostrovů (Patrimonni Natural de les Illes Balears) a unikátní stromy jsou chráněny zákonem. Za nejstarší olivovník je považován olivovník, který roste před městským úřadem, jehož stáří se odhaduje na více než tisíc let! (foto č.2).

2.2 Historie

Mallorka, stejně jako další velké ostrovy Středozemního moře, vždy přitahovala pozornost dobyvatelů, útočníků, osadníků a později také turistů, což přispělo k její bohaté historii. Nedávné archeologické nálezy v jeskyni Canet v oblasti Esporles naznačují, že Mallorka byla obývána už 7000 let př. n. l. Kolem roku 1500 př.n.l. začali ostrované budovat stavby z balvanů navršených bez pojiva, umně upravených tak, aby do sebe zapadaly. Byly budovány jako strážní věže, kterým se v malorském nářečí říká talaiot. Stejně se nazývá i celá tehdejší kultura.

Od prvního tisíciletí n.l. byl ostrov využíván obchodníky při plavbě západním středomořím a průběžně byl pod vlivem Féničanů, Řeků, Kartaginců a později Římanů. Poslední jmenovaní Mallorku dobyli v r. 123 př. n. l. a na ostrově vládli až do 5. století n.l. Římané zakládali města, tržiště, stavěli silnice, mosty. Dále také najímali proslulé místní vrhače kamení, aby posílili své legie. Od řeckého pojmenování těchto vrhačů - balleos pochází i název souostroví.

[2] Tímto se ještěrka stala symbolem Mallorky a tento motiv je možno vidět v mnoha podobách v rámci upomínkových předmětů cestovního ruchu této destinace
[3] Ať už pro své stáří, lokalizaci nebo jiného podstatného hlediska

V roce 425 na Mallorku provedli invazi Vandalové, kteří si jí udrželi cca sto let a zničili všechny ranně křesťanské stavby. Vliv těchto krutých germánů výrazně zbrzdil rozkvět ostrova. Jejich konec na ostrově je datován roku 534, kdy byzantský generál Belisario nařídil dobýt souostroví.

V roce 903 bylo souostroví připojeno ke Córdobskému kalifátu a následovalo období Maurů. Ti navázali na dovednosti a vymoženosti Římanů a obohatili je o další. Toto období velkého kulturního rozkvětu bývá nazýváno blahodárnou maurskou epochou. Maurové vybudovali zavlažovací systémy a tak se i z dosud neúrodných oblastí staly kvetoucí zahrady. Pěstovaly se olivy, pomeranče, citrony a další.

Roku 1229 španělský aragonský král Jakub I., zvaný Dobyvatel, napadl Palmu a po tříměsíčním obléhání dobyl i zbytek ostrova. Druhorozený syn Dobyvatele, Jakub II., založil samostatné Malorské království. Roku 1349 se Mallorca stala součástí Aragonského království a poté sjednoceného Španělska.

Objevení Ameriky a nové námořní cesty do Indie odvrátily od Mallorky pozornost obchodníků. Toto nelehké období prázdných přístavů bylo ještě umocněno morem a častými pirátskými nájezdy alžírských korzárů. Proti nim se stavěly obranné věže, některé z nich nebo zbytky z nich se dochovaly dodnes.

Po Francouzské revoluci v roce 1789 začali na Mallorku přicházet přistěhovalci z Francie, jejich přínosem bylo oživení místního hospodářství. Od roku 1814 má Mallorca vlastní ústavu. V roce 1902 byly zbourány městské hradby v Palmě. V roce 1905 byl založen mallorský úřad pro cestovní ruch „Fomento del Turismo“ a ve stejném roce byl otevřen také první hotel v Palmě de Mallorca – Gran Hotel (foto č. 3). Mallorka se otevřela turismu a začala tak její nová éra - éra turistického rozvoje (viz. kapitola 3.1. Historie cestovního ruchu na Mallorce).

V roce 1983 získaly Baleárské ostrovy status autonomního regionu, přičemž každý z ostrovů má své správní úřady – consells.

2.3 Turistické atraktivity

Tato kapitola uvádí průřez turistických atraktivit ostrova, které jsou na seznamu Institutu cestovního ruchu Baleárských ostrovů (IBAT- Instituto Balear del Turismo). Tyto byly pro přehlednost rozděleny do tří skupin. V první řadě se, vzhledem k důležitosti pro cestovní ruch této destinace, kapitola zabývá plážemi a pobřežím. Mallorca však nabízí mnohem více. Pro příznivé klima a podmínky je vyhledávána pro sportovní aktivity, ty mapuje další oddíl této kapitoly. Zvláštní oddíl mají početné historické a kulturní atraktivity této destinace. Významnou atraktivitou tohoto ostrova je bezpochyby fauna a flora popsaná výše v oddílu 2.1.3.

2.3.1 Pláže a pobřeží a další přírodní atraktivity

Pláže jsou jednoznačně nejvyhledávanějšími oblastmi ostrova. Machej (2003) uvádí, že zabírají zhruba 10% z jeho cca 555 km velmi členitého pobřeží. Pláže jsou tu písečné (playas) nebo kamenité (calas). S výjimkou severozápadního pobřeží se pláže svažují do hloubky mírně a jsou velmi příznivé pro koupání. Na zmiňovaném severozápadním pobřeží převažují spíše „caly“, tedy kamenité pláže, většinou s přechodem ke skalním útesům či jeskyním.

Mallorca má dle Govern de Balears 207 pláží. Některé zatím unikají masovému cestovnímu ruchu díky své „nelehké dostupnosti“ nebo tím, že jsou přírodním parkem (chráněným územím). Na takových plážích není mimo jiné povoleno stavět domy či hotely. Nejdelšími plážemi jsou Playa de Palma, Es Trenc (cca 4km) a Punta Larga (cca 5km). „Písčité“ pláže jsou až ze 70% tvořeny z bioklastického materiálu, který je těžší než písek a sedá tedy rychleji ke dnu, což způsobuje velmi průzračnou vodu (foto č. 4).

Velmi důležitou součástí ekosystému pláží je vodní rostlina Poseidonia oceanica[4]. Na mnohých plážích jsou vidět vyplavené nánosy jejích odumřelých listů (foto č. 5, 6), které pláže chrání od eroze. Další přirozenou ochranou pláží jsou duny,

[4] Porosty této rostliny jsou podle australských vědců nejdéle žijícími organismy na Zemi, jejich stáří je až 200 tisíc let

které jsou přírodní bariérou mezi pláží a dalším prostředím. V současnosti jsou duny chráněným a ohraničeným prostředím a turisté se v těchto oblastech mohou pohybovat jen po vyznačených stezkách (foto č. 7, 8). Minulou sezónu (2011) mělo 63 pláží na ostrově ekoznačku Modrá vlajka (viz kapitola 2.4.3).

Pohoří Serra de Tramuntana přitahuje svými krásami a mnohými udržovanými trasami pěší turisty (foto č. 9), které jsou velmi dobře značeny a nabízejí mnoho kratších tras, ale zároveň také trasy delší, na několik dní, na kterých je možné za symbolickou cenu přespat v tzv. Refugios (noclehárny). Ty v rámci podpory tohoto typu turistického ruchu spravuje Consell de Mallorca.

Velmi působivou přírodní atraktivitou na ostrově jsou krápníkové jeskyně. O prozkoumání a zpřístupnění jedněch z největších na ostrově se v roce 1896 zasloužil společně s francouzským geologem Martelem arcivévoda Ludvík Salvátor. Tyto jeskyně se nazývají „Cuevas del Drach“ (Dračí jeskyně) a soubor těchto jeskyní je dlouhý 2,4 km a dosahuje hloubky až 25 metrů. V jedné z těchto jeskyní se využívá akustiky a součástí prohlídky je malý koncert klasické hudby.

2.3.2 Sportovní vyžití

Mallorka je ideální destinací pro provozování mnoha sportů. Mimo příjemného prostředí Mallorka také nabízí stabilní počasí pro sport a jen zřídkakdy je potřeba sportovní akce z tohoto důvodu rušit. Mimo to ostrov nabízí, jak profesionálním sportovcům, tak návštěvníkům prvotřídní sportovní vybavení: fotbalový stadion, velodrom, golfová hřiště, sportovní haly, přístavy a další.

Rozkvět sportovních zařízení začal v roce 1999 otevřením stadionu ONO a Son Hugo, kdy Mallorka hostila univerzitní olympijské hry (Universíada ´99). Z Mallorky pochází mnoho výborných sportovců: Rafa Nadal, Rudy Fernández, Miquel Ángel Nadal, Carlos Moyá, Jorge Lorenzo, Joan Llaneras. Na Mallorce se konají mezinárodně známé jachtařské závody. Účastní se jich také mnoho známých osobností včetně španělské královské rodiny. Dále jsou tu velmi oblíbené koňské dostihy.

Mallorka má mnoho sportovních klubů a sportovní tradice. Pořádají se beach volejbalové turnaje, fotbalové zápasy. Dále je populární tenis, atletika a plavání. Pro své návštěvníky ostrov nabízí mnoho sportovního vyžití, jak ve vodě, na zemi, tak ve vzduchu. Velmi oblíbené jsou samozřejmě vodní sporty - windsurfing, surfing, paddeling, kiteing, vodní lyžování, potápění. Pro potápění nabízí Mallorka množství zátok a jeskyní. Prostředí je vhodné jak pro pokročilé, tak pro začátečníky. Velmi rozšířeným sportem je také rybolov, a to jak rekreační, tak sportovní.

Mírné zimy na Malloce jsou příhodné pro přípravu profesionálních cyklistických týmů a Mallorka je proto jejich oblíbenou destinací. Dále se provozuje pěší turistika, horolezectví, nordic walking, caňoning. Pro tyto aktivity jsou tu přehledně značené trasy a některé cestovní kanceláře jsou přímo zaměřeny na tyto aktivity (viz. rozhovor s panem Fernandem Alles v oddíle 3.2.1).

2.3.3 Historické a kulturní atraktivity

Vzhledem ke své bohaté historii Mallorca nabízí mnoho kulturních a historických atraktivit. Městský úřad Palmy (Ajutament de Palma) uvádí nejvýznamnější památky v tomto pořadí: **Ajutamiento** (městský úřad), jehož exteriér ze 17. století byl při rekonstrukci interiéru ve století 19. zachován a kde sídlili soudci ve službách mallorského krále. Poblíž Městského úřadu se nachází **Catedral La Seu**, jejíž výstavba začala už po vítězství nad Maury v roce 1229, ale dokončena byla až v roce 1601. Další historickou dominantou Palmy je **Castillo de Bellver**, který pochází ze 14. stol. a býval letní rezidencí mallorských králů. Bývalé sídlo vezírů a aragonských králů **Palacio de la Almuada,** který je bývalým sídlem vezírů a aragonských králů dnes slouží španělskému králi Juanu Carlosovi jako úřední sídlo při pobytu na ostrově. Vzácná umělecká díla z katedrály, kostelů a klášterů jsou vystaveny v **Museu Diocesano. Museo de Mallorca** shromáždilo významnou archeologickou sbírku a sbírku obrazů. Velmi zajímavým je objekt **San Francisco,** jehož součástí jsou klášter, kostel a několik dalších samostatných budov. Jeho výstavba začala koncem 13. století a trvala přibližně sto let, díky čemuž je v tomto objektu možné pozorovat vývoj stylů.

Další velmi známou stavbou v historickém centru Palmy je **La Lonja**, bývalá obchodní burza, postavená v 15. stol. V 60. letech bylo inaugurováno **Pueblo español** (španělská vesnice), která reprezentuje typicky španělskou městskou architekturu. Jedním z mála zbytků muslimské architektury jsou **Baños Árabes** (arabské lázně). Palma de Mallorca pořádá mnoho výstav. Díky soukromé i vládní snaze má Mallorca mnoho muzeí, vystavují se nejen historicky a vědecky cenné exponáty, ale i jedinečné umělecké sbírky. Stálé expozice doplňují výstavy dočasné, např. v loňském roce se v Palmě konala výstava obrazů známé mallorské malířky Pilar Montaner Sureda. Významným expozičním sálem v centru Palmy je **Casal Solleric.** Stálá expozice 69 děl od 52 autorů je vystavena v **Museo de arte español contemporáneo** (muzeum moderního umění). Více než 100 obrazů je vystaveno v **Museu J. Torrens Lladó,** který také muzeum sám dekoroval. Zajímavým muzeem v domě je **Can Marqués,** kde je zachováno mnoho detailů a také pro Mallorku typická dekorace schodiště a dvoru. V roce 1975 byla založena nadace **Plau March,** kde byly instalovány kolekce románských a gotických řezbářských prací. Multifunkčním muzeem je **Es Baluard,** které se nachází poblíž katedrály La Seu. Toto muzeum mimo stálé a dočasných výstav nabízí také celoročně tématické aktivity a také venkovní část s impozantním výhledem na Palmu. Stálou expozici obrazů je také možno vidět v prostorách nadace **Fundación de Pilar y Joan Miró,** kde se také v současnosti buduje kulturní centrum pro dospělé i děti. Poblíž pobřeží se nachází historické muzeum **Museo histórico – militar castillo de San Carlos** s expozicí válečných artiklů.

Další „místa zájmu“ na Mallorce jsou popsány ve více než sedmnáctiset položkovém katalogu „Bienés de Interés Cultural“. Mezi nimi jsou např. pro veřejnost zpřístupněné archeologické nálezy v Capocorb Vell. Ty pocházejí z období okolo roku 1000-800 př. n. l.

Od Palmy směrem k západnímu pobřeží se nachází malebná horská vesnice Walldemosa, kde je jedna z nejslavnějších památek ostrova – La Cartuja, bývalý klášter, kde v zimě 1838/39 pobýval F. Chopin společně se spisovatelkou G. Sandovou. Chopin tu složil slavné preludium „Kapky deště“ a Sandová napsala známou knihu „ Zima na Mallorce“. La Cartuja je přístupná veřejnosti (přízemí), mimo jiné je tam možné vidět Chopinův klavír. V La Cartuje je také koncertní místnost, kde jsou v letní sezóně

v rámci prohlídek organizovány téměř denně klavírní koncerty. V r. 2000 bylo ve Walldemose otevřeno kulturní středisko Costa Nord, které projektovala známa katalánská architektka Dani Freixes a financoval Michael Douglas, který si Mallorku oblíbil a vlastní na ostrově také historické sídlo. V roce 2004 získal toto kulturní středisko Balearic Government a od té doby tu také sídlí Nadace pro udržitelný rozvoj Baleárských ostrovů.

V obci Walldemosa se nachází také Miramar Monastery, které založil jeden z nejslavnějších mallorčanů, záhadný filozof a učenec 13. stol. Ramon Llull. Využíval ho jako školu pro budoucí misionáře, k výuce jazyků a logiky. V roce 1872 ho zakoupil toskánský princ, rakouský arcivévoda, významný cestovatel, etnograf, geograf a spisovatel Ludvík Salvátor[5]. Jeho kulturní zásluhy a přírodovědecká díla o Mallorce a celých Baleárských ostrovech byly v roce 1895 oceněny obecní radou Palmy, když byl jmenován „Slavným synem Mallorky“.

Na západním pobřeží (v Serra de Tramuntana) se nachází vesnička Deià (foto č. 10), která byla v 60. letech 20. stol. cílem mnoha známých umělců, kteří zde hledali inspiraci, jedním z nich byl i Pablo Picasso. Deià si dodnes zachovala svůj středověký charakter a jedinečnou atmosféru. V létě se tu pořádá mnoho koncertů, výstav, ale také divadelní představení pod širým nebem. V rámci San Joan Semana se zde večer konají známá představení masek s ohněm.

Na Mallorce se během letní sezóny koná mnoho festivalů a fiest (zábav). Známý je jazzový festival v obci Sa Pobla a umělecké galerie ve městě Pollensa, kde je také organizován hudební festival. Součástí kultury tohoto města je i klasická malířská škola „Escuela de Pollensa“ a moderní alternativní iniciativy, např. „La Casa del Cactus“.

[5] Tento uznávaný vědec mimo jiné také vlastnil zámek v Přerově nad Labem a zámek v Brandýse nad Labem, ve kterých byly instalovány části jeho sbírek a také chalupu, která byla základem Polabského národopisného muzea.

2.4 Instituce cestovního ruchu, legislativa a uplatňované strategie

Cestovní ruch ve Španělsku je spravován vládním ministerstvem hospodářství, energie a cestovního ruchu (Ministerío de Industría, Energía y Turismo). Avšak Baleárské ostrovy jsou od roku 1983 jednou z autonomních oblastí Španělska a mají svou vládu (Govern de les Illes Balears), která zasedá v Palmě. Každý z ostrovů má svou ostrovní radu (Consel Insular). Mallorca má tedy svůj Consell de Mallorca. Na ostrově působí v rámci cestovního ruchu mnoho vládních i nevládních organizací. Agendu cestovního ruchu v rámci Govern de les Illes Balears spravuje Consellería de Turismo y Deporte a v rámci Consell de Mallorca Conselerílla de Turisme y Treball (odbor cestovního ruchu a práce). Od roku 1905 působí na Mallorce úřad pro cestovní ruch Fomento de Turismo, který se skládá z podnikatelů a profesionálů odvětví cestovního ruchu a v současné době funnguje jako fórum pro diskuze a stanoviska ve věci rozvoje cestovního ruchu (FOMENT DEL TURISME 2003, s.22).

Za posledních 20 let začala Mallorca využívat právních předpisů a podobných opatření jako jiné západoevropské státy. Ostrov má své územní plány a opatření ve věci cestovního ruchu, ale mnohem výrazněji je jeho rozvoj kontrolován v rámci obcí (BUSWELL, 2011, s.121). Zásadním je z pohledu cestovního ruchu zákon 2/99 generální zákon cestovního ruchu Baleárských ostrovů (Genegal Turística de las Islas Baleares). Tento zákon mimo jiné vymezuje cestovní kanceláře a agentury (viz. též kapitola 3.1 Historie cestovního ruchu na Mallorce).

Vláda Baleárských ostrovů přijala v dubnu roku 2008 na výročním zasedání komise ostrovů, konferenci přímořských regionů Evropy, deklaraci Palma de Mallorky o udržitelnosti cestovního ruchu. Baleárské ostrovy jsou součástí středomořského akčního plánu (Mediterranean Action Plan) v rámci spojených národů (UNEP), který se snaží o ochranu středomoří. Na základě závazku ze Summitu Země v roce 1992 založilo Ministerstvo životního prostředí v roce 1998 nadaci na ochranu flory a fauny (Fundació Biodiversidad). V současnosti je chráněno cca 40% území Mallorky. V září 2011 byl schválen strategický plán na ochranu přírodního dědictví a biodiverzity 2011-2017 (Plan Estratégico del Patrimonio Natural y la Biodiversidad 2011-2017), který evaluoval zákon č. 42/2007 o přírodním dědictví a biodiverzitě a stanovil cíle a opatření

na podporu zachování, udržitelné využívání území a obnovu biodiverzity. V roce 2004 byla založena nezisková organizace pro udržitelný rozvoj Baleárských ostrovů.

Následující oddíly rozebírají vybrané využívané strategie pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu Mallorky.

2.4.1 Calvià Local Agenda 21

Local Agenda 21 je velmi zdárným příkladem efektivní aplikace Agendy 21 na lokální úrovni. Její výsledky byly uznány, když Calvià získala cenu „Udržitelné město Evropy 1997“.

Před zahájením projektu byla Calvià starší turistické letovisko s nabídkou „sun and beach“ turismu. Bylo tam mnoho zastaralých veřejných a soukromých zařízení a služeb cestovního ruchu s vysokým stupněm vlivu na životní prostředí, zejména na pobřežní oblasti.

Vzhledem k novým výhledům turistických potřeb panovala nejistota ohledně budoucnosti destinace v ohledu konkurenceschopnosti a turistické atraktivity. Ekonomika města závisela výhradně na průmyslu cestovního ruchu s výrazně sezónním charakterem a to mělo vliv na celou společnost z Calvià. Velké sezónní výkyvy zaměstnanosti, období plné zaměstnanosti v letní sezóně se střídalo s obdobím vysoké míry nezaměstnanosti v sezónně zimní. Společnost a její ekonomika byly tedy výrazně ovlivněny cyklem přílivu turistů. Cestovní ruch, evidentně působil na pobřeží destruktivně. Městská rada Calvià si uvědomovala, že není možné pokračovat v tak vysokém tlaku na přírodní zdroje a životní prostředí. Bylo potřeba vytrhnout se ze stávajícího trendu a přeorientovat ekonomický, sociální a environmentální rozvoj destinace směrem k novým kritériím založených na principu udržitelnosti.

Calvià zastavila nekontrolovaný růst města. Provedla mnoho rekonstrukcí a přestaveb. Byly odstraněny budovy z pobřežních oblastí a získané plochy přeměněny na parky. Evidentně se tak zlepšila kvalita městské oblasti a zároveň zvýšila turistická spokojenost. Dále byl zaveden program na optimalizaci přírodních zdrojů. Do projektu

bylo zapojeno mnoho institucí i veřejnost, posílila politika pro tříděný sběr odpadů a jeho recyklaci, byla provedla kampaň za záchranu pitné vody (program pro snižování ztrát v síti), aplikovala se opatření ke zmírnění sezónnosti cestovního ruchu, opatření pro úspory energie ve veřejných budovách a pouličním osvětlení, také byl založen úřad veřejného ochránce práv pro občany a turisty, byly poskytovány dotace na rekonstrukci, výstavbu a nákup bytů pro obyvatele a pracovníky (investice 150 milionů peset). Zavedeny byly také specializované služby v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti.

Implementací projektu se změnil charakter turistické sezóny, zvýšil se počet turistů během zimní sezóny (v r. 1997 o 15% více). Proměna této turistické destinace ukázala možnosti reálného použití usnesení summitu OSN v Riu de Janeiru v r. 1992.

2.4.2 Revitalizace Playa de Palma

Playa de Palma je jednou z nejexponovanějších oblastí na Mallorce. Rozprostírá se na 991,89 hektarech a průměrně ji ročně navštíví 1.109,800 turistů (Consorci Platja de Palma, 2011). Tato oblast přináší po více jak 60 let velkou ekonomickou aktivitu, zaměstnanost, bohužel zároveň je možné pozorovat ekologické přetížení krajiny, sociálního prostředí a kulturního dědictví. Vzhledem k nekontrolované výstavbě ubytovacích zařízení tu v 50. až 60. letech 20. století bylo vystavěno neregulované množství hotelů a apartmánů. Ty jsou doslova „nalepeny“ jeden na druhém a v letní sezóně je na pláži doslova „hlava na hlavě“(foto č.7,8). Tuto oblast si oblíbili zejména němečtí turisté, jim je také přizpůsobena i nabídka služeb a produktů. Německé párky, pivo a hudba jsou klasikou. V této oblasti nejsou, vzhledem ke koncentraci turistů a barů, výjimečné výtržnosti. Místní policie má v této oblasti hlavně ve večerních hodinách zvýšené hlídky. Z pláže vzhledem k její přetíženosti mizí její přirozená ochrana před erozí - Poseidonia oceanica.

Tento vývoj je dlouhodobě neudržitelným, proto bylo v roce 2005, na základě spolupráce vládního, autonomního a místního ministerstva společně s místním městským úřadem založeno Konsorcium Playa de Palma, jehož cílem je přetvořit tuto oblast na „destinaci s cestovním ruchem 21. století“. Tento projekt byl vzhledem ke

svému rozsahu zpracováván týmem specialistů a profesionálů po dobu 1,5 roku. Členkou tohoto týmu byla také Ministrině vlády Baleárských ostrovů Margarita Nájera Aranzábal, která se jako starostka podílela na velmi úspěšné, výše popsané, implementaci místní Agendy 21 v Calvii (rozhovor s paní Nájerou Aranzábal v kapitole 3.2.1.).

Cíl tohoto projektu byl rozložen do 7 strategií, 29 programů a 98 akcí, v jejichž rámci by se měla Playa de Palma do roku 2030 proměnit ve výše zmíněnou destinaci 21. století. Strategiemi tohoto projektu jsou: soustředění se na inovativní, konkurenceschopný a udržitelný cestovní ruch, reakce na klimatické změny a zachování zemského a mořského ekosystému, zlepšení kvality života a zaměstnanosti obyvatel a pracovníků. Kompletně obnovení urbanizačního systému půdy ve věci udržitelnosti, zavázání se k zredukování lokálních a globálních dopadů na životní prostředí, vybudování high-tech digitálního prostředí pro všechny a všechny aktivity a formulování institucionálních a sociálních dohod pro nové řízení. Vize plánu je následující:

Tabulka č. 4: Představa budoucího scénáře na Playa de Palma ☹=horší ☺=lepší

Indikátor	**Současná situace (2010)**	**Konečný scénář**
Turistická atraktivita	100%	☺ 550%
Kvalita destinace (% 4* a 5* lůžek)	100%	☺ 400%
Příjmy z regulovaného cestovního ruchu (celkové roční příjmy/zregulovaní turisté)	100%	☺ 139%
Obsazenost (obsazená zregulovaná lůžka/všechna existující lůžka)	100%	☺ 133%
Vedlejší sezóna	100%	☺ 281%
Obnovení přírodních míst	0%	☺ 100%
Zaměstnanost v cestovním ruchu	100%	☺ 137%
Restaurovaná obydlí rezidentů (certifikovaná)	0%	☺ 100%
Mobilita (vnitřní pohyb kontaminující prostředí)	100%	☺ 26%
Emise CO2 (roční emise z ubytování, servisu a mobility)	100%	☺ 0%
Spotřeba pitné vody	100%	☺ 65%
Dopady letecké dopravy na podnebí	100%	☺ 50%

Zdroj: Consorci Platja de Palma, 2011, s. 31

2.4.3 Ekoznačka Modrá vlajka

Ekoznačka Modrá vlajka (Blue flag) je zřizována neziskovou organizací Foundation for environmental Education (FEE). Tento program podporuje udržitelný rozvoj pláží a přímořských oblastí. Na základě splnění přísných kritérií ohledně kvality vody, managementu prostředí, zajištění bezpečnosti a dalších služeb, získává pláž prestižní celosvětově uznávanou ekoznačku. Tato kritéria jsou rozdělena do 4 oblastí: vzdělávání a informování ve věcech životního prostředí, kvalita vody, management prostředí a bezpečnost a služby. Ekoznačky jsou udělovány na jednu sezónu, ale pokud by během ní přestala pláž splňovat všechna kritéria, může být Blue Flag odebrána. Diario de Mallorca uvádí, že v sezóně 2011 získalo tuto ekoznačku na Mallorce 63 pláží.

2.4.4 Projekt Palma, Turismo Responsable

Tento projekt zahájila městská rada Palma de Mallorca za podpory UNWTO. Projekt byl vyvinut v rámci strategie propagace města a udržitelnosti jeho cestovního ruchu.

Odpovědný cestovní ruch zohledňuje a respektuje přírodní, socio-kulturní, ekonomické a politické charakteristiky destinace a tím zvyšuje jeho přednosti a zmírňuje jeho negativní efekty. Klíčovými prvky odpovědného cestovního ruchu je: zabránění plýtvání a přesspotřeby, využívání místních zdrojů udržitelným způsobem, zachování a podpora přírodní, hospodářské, sociální a kulturní rozmanitosti, zvyšování povědomí o důležitosti místní kultury, zapojení místní komunity do plánování a rozhodovacího procesu, vyhodnocení environmentálních, sociálních a ekonomických dopadů před započetím dalších plánů turistického rozvoje, ujištění, že různé komunity jsou zapojeny do projektu, a že mají prospěch z cestovního ruchu, podporování destinace v odpovědném turismu a respektování jejího místního, přírodního a kulturního prostředí (konkrétní cíle a plány projektu v příloze F).

2.4.4 Projekt Hotel Energy Solutions

Taleb Rifai, generální tajemník UNWTO, na výroční konferenci v rámci FITUR v Madridu v roce 2011 uvedl, že mezinárodní cestovní ruch se podílí až na 5% globálních emisí, z toho 21% pochází z hotelového průmyslu. Lepším hospodařením s energiemi vzniká v hotelovém průmyslu velký prostor pro snížení emisí a zároveň zvýšení zisků. Projekt hotel energy solutions (HES) se zabývá konkurenceschopností a udržitelností ubytovacího sektoru v EU.

Palma de Mallorca, Haute Savoie ve Francii, Bonn v Německu a Strandja v Bulharsku jsou čtyři turistické destinace, které byly vybrány pro implementaci projektu. HES má za cíl usnadnit využívání obnovitelných zdrojů energie a energetických systémů pro malé a středně velké hotely. Palma byla vybrána pro pilotní fázi projektu, ve které byla proškolena předními evopskými agenturami a testovala se beta verze HES e-Tolkit, což je webová aplikace, která po zadání relevantních dat vygeneruje zprávu o využívání zdrojů.

Do projektu je v Palmě zapsáno 22 hotelů. Díky HES tyto hotely dosahují snížení provozních nákladů, zvýšení jejich konkurenceschopnosti, přispívají ke snížení vlivu na klimatické změny a podporují udržitelný rozvoj. (viz. kapitola 3.2.1 Rozhovor s panem Gerardem Parra, zástupcem ředitele hotelu Leman, který se projektu účastní).

3. CESTOVNÍ RUCH NA MALLORCE

Cestovní ruch je vedle kultur, které na Mallorce působily, jedním z největších fenoménů, jež ji zásadním způsobem ovlivnily. Tato kapitola popisuje jeho počátek, poté masový rozvoj a blíže rozebírá jeho současný stav v této destinaci.

3.1 Historie cestovního ruchu na Mallorce

Cestovní ruch se na Mallorce začal ve větších rozměrech rozvíjet ve 20. století, ale první náznaky turismu se na tomto původně zemědělském ostrově objevují už v 18. stol., kdy sem začali jezdit studenti politiky a umění z řad anglické šlechty. Dalším turistickým trendem, který přivedl první turisty na ostrov byla relaxace, konkrétně lázně a vodoléčba. Pozornost Mallorce přitáhla také kniha Gorge Sand „ Zima na Mallorce“ z r. 1841. Mallorka se také otevřela vnějšímu obchodu s mandlemi, likéry, víny a dále také textilnímu a obuvnickému průmyslu. Tento ekonomický rozkvět však zasáhl výskyt bakterie Filoxeria, která způsobila ztrátu mnohé úrody. To způsobilo velkou ekonomickou újmu. Podle deníku „El Comerio“ a díla Bartomea Amenguala „La industria de los forasters“ toto vyústilo k založení subjektu na podporu turismu, tzv. Ateneo Balear.

Významnou osobností při zrození turismu na Mallorce byl arcivévoda Ludvík Salvátor, který svou tvorbou a styky s vysokou aristokracií přilákal další cestovatele. Počátkem 20. století na ostrově díky K. Baedekerovi a společnosti Thomas Cook začal turismus organizovaný, když v roce 1901 byla Mallorka začleněna do průvodce a společně zorganizovali pravidelné lodní spoje mezi Barcelonou a Palmou.

K umělecké image Mallorky přispěly návštěvy významných malířů, spisovatelů a skladatelů jako např. Alberiz, Sovolla a Ruben. Infrastruktura ubytování byla tvořena početnými hostinci a také byl v roce 1903 založen Grand Hotel. Začátkem 20. stol se cestovní ruch zlehka vyvíjel a byly postaveny nové hotely (El Victoria a Hotel Principe Alonso), dokonce byla vystavěna čtvrť pro turismus (El Coll d´en Rabassa).

V roce 1925 nastal na Mallorce nový trend v cestovním ruchu, a to turismus vojáků, rentiérů a anglických umělců, kteří vyhledávali teplejší klima. Z tohoto se vyvinul obchod pronájmů a prodejů domů zahraničním rezidentům. V roce 1929 byl otevřen luxusní hotel Formentor, který se stal symbolem Mallorky, navštívil ho i W. Churchill. Ve 30. letech začaly přijíždět i mezinárodní výletní lodě a počet turistů vzrůstal. Např. do přístavu Alcudia přiváželi průměrně 670 pasažérů ročně. Se zvýšeným přílivem turistů se zvyšovala také poptávka po ubytování, a to hlavně v Palmě. V 50. letech začali na ostrov přijíždět kromě turistů, také sezónní pracovníci cestovního ruchu. V roce 1945 přijelo až 55000 turistů (CIRER, COSTA, str. 46). Mnoho národních turistů si vybíralo Mallorku jako destinaci pro líbánky. Počet turistů se rychle vzrůstal a v r. 1950 dosáhl čísla 98081 (CIRER, COSTA, str. 49). V roce 1953 se zde na národním kongresu SKAI daly dohromady hlavní evropské cestovní kanceláře a díky klima, blízkosti, krajině a komunikacím se na Mallorku zaměřily a počet turistů dále stoupal.

Významným milníkem cestovního ruchu na Mallorce bylo otevření letiště Sant Joan v r. 1960. Nárůst turistů pokračoval díky vodní i letecké dopravě a letech 1965 - 1973 neočekávaně dosáhl až k číslu 4 mil. turistů, toto období je nazýváno „turistickým boomem" (SEGUÍ LLINÁS, str. 53). Mallorská turistická zařízení a infrastruktura se musela adaptovat na tento růst. Příkladem toho byla rekonstrukce Paseo Maritimo z r . 1960, dálnice do Palmanovy (1975) a v roce 1970 nárůst první řady mallorských hotelů, které byly později pojmenovány Son Melia (založeny Gabrielem Escarrev). Dále se ve velkém začala budovat ubytovací zařízení nízkého standardu, protože byl očekáván velký nárůst poptávky po tomto typu ubytování.

V roce 1973 byl ropnou krizí společně s nejistým politickým obdobím a nadvládou Franka cestovní ruch v této destinaci utlumen. Pokračovalo období zvyšování emisí, také inflace a nezaměstnanosti, a to společně s druhou ropnou krizí vyústilo v roce 1979 zavíráním některých hotelů a slabších podniků. V letech 1981-88 však nastaly velké změny- zvyšování platů, rodinného turismu, vstup do EU, nové hotelové servisy jako např. bufet a zakládání různých spolků v cestovním ruchu, období „druhého boomu". Tyto faktory se podílely na nárůstu cen a objevení pronajímání apartmentů jako nové formy ubytování. Tím bylo ekonomické ubytování pro rodiny,

které si mohly vařit a omezit tak výdaje. Hotely na tuto konkurenci reagovaly výše zmíněným zavedením bufetu. Počet turistů se v r. 1988 zvyšuje až na 7.000.000 a objevují se nové turistické možnosti, doplňující „sun and beach“ cestovní ruch. - agroturismus, cykloturismus a golf.

Strategie hotelů „použít a vyhodit” způsobila propouštění zaměstnanců na plný úvazek a kontraktování studentů a zaměstnanců na částečný úvazek (SEGUÍ LLINÁS, s.61). Ve stejném čase se stavěly nové hotely na vyšší úrovni. Tento systém kladl velké nároky na zdroje a měl negativní dopady na přírodu. V r. 1984 se mimo jiné zakládá ekologická asociace Grupo Balear de Ornitología y Defenza de la Naturaleza (GOB), aby zastavila tuto divokou urbanizaci. Vznikly 4 velké mezinárodní turistické kanceláře mallorského původu, které z Mallorky expandovaly. Byly to Escaner, Barcelo, Riu, Viajes Iberia. Tyto subjekty plánovaly se svými kapitály a vládními zákony obnovu a přizpůsobení hotelů a dalších turistických zařízení novým trendům v cestovním ruchu. V letech 1989-93 nastala velká krize, jež vyústila v legislativní proces, a to zastavení divokého stavebního růstu, tzv. balearizace[6], tvoření přírodních míst a ochranných pásem, kontrolování nových podnikaných tendencí a nabídkou nových turistických produktů. Byla zavedena pravidla pro nové turistické produkty, jako agroturismus, golf a venkovský cestovní ruch, limitoval se nárůst tlaku na pobřeží a veřejná místa a také se omezilo užívání pláží.

Významný zákon ve věci turismu z roku 1999 limituje turistická místa a ruší zastaralé strategie, modernizuje budovy a turistický servis, kontroluje produkty a prověřuje vývoj, zaměřuje se na zkrášlení prostředí a na používání udržitelných zdrojů (Local Agenda 21, Ajutamiento Calviá). Tyto zákony a vznik institucí cestovního ruchu mají na svědomí turistické zotavení od roku 1991. Mallorka zažívala „třetí boom“. Používala se politika rozmanitosti nabídky turismu, optimalizace využívání budov. Toto období končí krizí v roce 2001 následkem teroristických útoků v USA a částečně také zavedením ekotaxy. Během této krize se potvrdilo, jak úzce je ekonomika Baleárských ostrovů spjata s cestovním ruchem, protože společně s ním stagnovalo i stavebnictví a s nimi i celá ekonomika. Od roku 2003 zažívaly Baleárské ostrovy další, „čtvrtý

[6] Tento termín se velmi vžil a je dodnes využíván pro vykreslení prudkého a nekontrolovaného stavebního růstu i v jiných destinacích

boom“, který byl v r. 2008 zbrzděn celosvětovou krizí, ale v současnosti se počet turistů zase zvyšuje a další nárůst se očekává i v r. 2012.

3.2 Současnost cestovního ruchu na Mallorce

Cestovní ruch je v této destinaci hlavní ekonomickou aktivitou. Na hrubém domácím produktu se podílí 80 procenty (actualidad24horas, 2012). V posledních letech Mallorku navštěvuje více jak 10.000.000 turistů ročně. Majoritu návštěvníků tvoří turisté z Německa a Velké Británie. Dále už v menším počtu další evropské státy (viz tabulka č. 5). Turisté přijíždějí nejvíce v období května až září (viz. tabulka č. 6). Vzhledem ke svému podnebí je Mallorca vyhledávána zejména pro „sun & beach“ cestovní ruch a projevuje se vysoká sezónnost, což klade vysoké nároky na zdroje a dopady na životní prostředí.

Zásoby pitné vody zajišťují dvě uměle vytvořené nádrže (Cúber a Gor Blau), místní studny a odsolovací zařízení. Ministerstvo životního prostředí Baleárských ostrovů uvádí průměrnou roční spotřebu přibližně 40 hm^3 ročně, přičemž v letní turistické sezóně se velmi výrazně zvyšuje (viz graf č.1).

Zneškodňování odpadu je při velikosti ostrova a návštěvnosti cca 10 milionů turistů ročně velmi náročným úkolem. Consell de Mallorca uvádí celkový objem odpadu 1.252.000 tun v roce 2008. Recuperacio (02/2010 uvádí), že Baleárské ostrovy vyprodukují 625kg na osobu za rok, přičemž ve zbylých oblastech Španělska se vyprodukuje jen 493kg na osobu za rok. Zároveň je ale Mallorca jednou z oblastí Španělska, které odpad nejvíce recyklují a disponuje nejnovějšími instalacemi v celosvětovém měřítku. V roce 1990 byl schválen plán ve věci spalovny s využitím energie. Od roku 1990 na Mallorce tato spalovna funguje, což umožnilo zrušení většiny skládek (zbyly pouze dvě). V současnosti probíhá zvětšování spalovny a probíhají snahy o uzavření zbylých dvou skládek. S novou spalovnou se vygeneruje 1.120.000 kilowatů za hodinu a den, což představuje zdroj energie přibližně pro 67.000 obydlí (cca 200.000 obyvatel).

Spotřeba energie společně s rozvojem cestovního ruchu také vzrostla (viz.graf č. 2). Původně mělo městský plyn jen hlavní město a po ostrově se rozvážely se propan-butanové lahve. V současnosti je Mallorka propojena plynovodem s pevninou, konkrétně s Valencií (viz.příloha C). Z pevniny je také přiváděna elektřina (příloha D). Dalším zdrojem je výše zmíněná spalovna a elektrárna Son Reu II. Ostrovní destinace se sezónním cestovním ruchem, projevujícím se velkými výkyvy také ve spotřebě energie, často vyžaduje specifická řešení odlišná od kontinentálního systému. Pro uspokojení potřeb v době špičky je nutné mít dostatečnou infrastrukturu, která ovšem není využívána ve slabších obdobích. To se však promítá do celoročních nákladů.

Doprava významně přispívá ke kvalitě života, ale také k degradaci životního prostředí (BUSWELL, 2011, s.111). Doprava významným dílem přispívá k celkové produkci emisí, ale největším producentem emisí je výroba energie (viz. graf č. 3). Od začátku letošního roku je v provozu kabel přivádějící elektřinu z pevniny na Baleárské ostrovy. Díky němu se očekává snížení emisí CO_2 až o 1,2 milionu tun ročně, tj na 52% (SIEMENS, 2012).

Jak vypovídají výše uvedené údaje během vývoje cestovního ruchu v této destinaci byly zaznamenány zvyšující se dopady na životní prostředí. Začátkem 90. let minulého století začaly být podnikány kroky pro jejich zmírnění. Průkopníkem byl v tomto ohledu projekt implementace místní Agendy 21 v Calvii. V letech 2001-2003 bylo analyzováno 12 specifických indikátorů udržitelnosti rozvoje Baleárských ostrovů. CITTIB (2003) uvádí tyto indikátory rozdělené do tří skupin: demografické indikátory, indikátory socioekonomické a indikátory pro životní prostředí. Indikátory byly v průběhu let evaluovány a v současnosti probíhají průzkumy udržitelnosti rozvoje cestovního ruchu na Baleárských ostrovech na základě 98 specifických indikátorů. Jejich výsledky by měly být brzy dostupné (BUSWELL, 2011, s.103).

„Současná situace sektoru cestovního ruchu, hlavní ekonomické aktivity každého z našich ostrovů, se stává nezbytným prvkem k pochopení a to zejména po roce, který jsme absolvovali. Rok 2010 může být považován za jakýsi most mezi těžkostmi trhu cestovního ruchu v roce 2009 a vyhlídkami na oživení všech hlavních

turistických indikátorů tohoto sektoru v roce 2011. Dvě největší výzvy, na které je třeba se zaměřit jsou rentabilita a sezónnost“ (Govern de les Illes Ballears, 2010). Sezónnost je jedním z nejdiskutovanějších problémů turismu Baleárských ostrovů, protože od tohoto tématu se odvíjí vše ostatní. Pro snížení sezónnosti jsou podnikána mnohá opatření, např. podpora cestování seniorů mimo sezónu, tzv. INSERSO (viz. následující kapitola), pořádání různých sportovních a kulturních akcí, také probíhá výstavba nového kongresového paláce. Celkově se destinační management snaží oslovit nové segmenty a propagovat Mallorku jako celoroční destinaci. K tomu jsou produkovány také tiskové materiály místních organizací, novinové články a byly vytvořeny také webové stránky, např. www.vamos-mallorca.com a www.mallorcaattraction.com, které nabízejí různé aktivity a prezentují Mallorku jako atraktivní destinaci 365 dní v roce.

3.2.1 Vyhodnocení polořízených rozhovorů

Pro získání většího množství informací, názorů a postojů byly provedeny polořízené rozhovory se zástupci subjektů cestovního ruchu, konkrétně s paní Margaritou Nájera Aranzábal, která na Baleárských ostrovech působila jako člen zastupitelstva ministerstva práce a školství, byla prezidentkou federace místních orgánů Baleárských ostrovů (Federación de Entidades Locales de las Islas Baleares), a která jako starostka obce Calviá vedla velmi úspěšnou implementaci místní Agendy 21. Dále s panem Gerrardem Parra, zástupcem ředitele hotelu Leman, a s panem Fernandem Alles, majitelem incommingové cestovní kanceláře IN2TOURS. Dále byly e-mailem zodpovězeny otázky paní Lourdes Reyés, vedoucí institucionálních vztahů konsorcia Platja de Palma.

Rozhovor s paní Margaritou Nájera Aranzábal byl proveden ve španělském jazyce, s p. Gerardem Parra a p. Fernandem Alles byly provedeny v jazyce anglickém. Rozhovory byly provedeny se záznamem na diktafon a poté autorkou přeloženy. Pro přehlednost jsou odpovědi uvedeny kurzívou.

Margarita Nájera Aranzábal na otázku zda se domnívá, že počet turistů přijíždějících na Mallorku stále stoupá a zda je tento počet ještě únosný odpověděla: *je důležité znát historii, aby bylo možné porozumět současnosti a budoucnosti. Mallorca bývala v ekonomickém pohledu chudá. Historie říká: Protože se pobřeží nedalo využít pro zemědělství, jezuité vysázeli v centrální nížině mandlovníky, aby měli lidé co jíst. Jinak neměli co jíst. Protože Mallorca byla suchým ostrovem, obklopena mořem a pobřežím, které nebylo vhodné pro zemědělství. Od dob Féničanů byla Mallorca často napadána a v průběhu 800 let tu žili arabové, kteří byli velmi vzdělaní a měli více kultury. Po nich přišli křesťané, kteří nedosahovali takové úrovně, ale měli sílu. A říká se, že později tu udělali invazi turisté. Ti s tím rozdílem, že platí. Z ekonomického hlediska, výhody, které mohla Mallorca využít pro rozvoj byl cestovní ruch. Neměla například podmínky pro výrobu aut, dostatek úrodné půdy pro zemědělství, výroba mnoha produktů se uckutečňovala v orientu a ohledně rybolovu existují mnohem produktivnější oblasti…. Oblast, ve které mohla Mallorca uspět byl cestovní ruch a služby. A co znamená dělat cestovní ruch dobře? Znamená to dělat ho udržitelný. Mnoho lidí na Mallorce nechce slyšet toto slovo. Protože udržitelnost znamená respektovat životní prostředí a respekstovat životní prostředí znamená nerozrůstat se. V roce 1994, 95 – získala Calviá ocenění za udržitelnost. Byly tam subjekty cestovního ruchu, kterým se idea udržitelnosti nelíbila, protože se nemohli rozrůstat a nemohla se rozvíjet urbanizace. Potřebovali jsme dobré firmy a jejich ředitele. Potřebovali jsme se soustředit na střední a vysokou klientelu, protože Mallorca má atributy pro tyto klienty. Protože dříve, začátkem 90. let tu vypukla krize. Hotely prodávali ubytování tak levně, že se tu objevili chuligáni. Britští chuligáni. To bylo hrozné. Například najednou průměrná rodinka z Německa, Anglie, Francie, Švédska či Dánska byla ubytována s chuligány. Ti ničili vybavení ubytovacích zařízení, ulic. Byla to katastrofa. Chuligáni sem přišli, protože hoteliéři snížili tak moc ceny. Udržitelná ekonomie, je ekonomie odpovědná. A samozřejmě zajistit v destinaci udržitelný rozvoj je trošku dražší. Ale toto je produkt, který Mallorca potřebuje. A je to jedna z politických možností nebo komerční strategie. Protože Mallorca je turistickou destinací, která má dostatek ubytovacích kapacit a není potřeba více. Je tu dokonce přebytek, což způsobuje, že se některé pokoje pronajímají dokonce s polopenzí za 10euro, např. na Platja de Palma*

nebo v Magalufu. Mallorca má dost atributů a atraktivit, aby nebyla závislá na tomto typu turismu. Ale hoteliéři musí kvůli okolnostem ubytování prodávat takto.

A myslíte, že počet turistů je ještě akceptovatelný? *Nemám přesná data, ale dle mého názoru je nejhorší, že všichni přijíždí v období července a srpna. Problém není ten počet, ale časová koncentrace, tedy sezónnost. V tak krátkém časovém období se nevyprodukuje dostatečně na pokrytí nákladů sociálních, na životní prostředí, dekontaminaci, hustotu obyvatel, na nepohodlí, které toto produkuje. Mnoho místních lidí tu v srpnu nechtějí pobývat, protože vše je obsazeno, vše je plné. Toto je náš problém. My musíme mít strategii, systém, který nám umožní pracovat.*

Například plán revitalizace Platja de Palma počítá s nabídkou v rámci desezonizace. *Ano, desezonizace je důležitým tématem diskuzí. Diskuze pravice, diskuze levice, ale potom se nic nedělá. Mnoho se o tom mluví, ale pak se nic nedělá. To je pokrytecké. Uvedu příklad: v roce 91, 92 jsme se v Calvii rozhodli rozvíjet tento typ produktu. Ne všichni lidé tu věří v cestovní ruch.* Opravdu?! *Ano opravdu. Turismus se na HDP podílí 80 %. Ve Španělsku je to 12%, na Kanárských ostrovech 40%, ale tady je to 80%! To je skoro vše. Zbytek je produkce trochy bot, vypěstování rajčat, trocha olivového oleje, vína, ale cestovní ruch je pro Mallorcu vše. V letech 92-94 jsme v Calvii měli problém, že hotely byly otevřeny jen během 5 měsíců. Takže lidé neměli práci. Ale jíst musí každý den. Minimálně jednou denně, ale každý den. Bylo jasné, že se sezónností se musí něco dělat. To se stalo naší dlouhodobou strategií. Navrhla jsem dohodu 6 velkým společnostem, mezi nimi Sol, Meliá, RIU, Royal Tour, Barceló. Navrhla jsem, že mi dají jednou týdně po dobu 6 měsíců k dispozici jejich výkonné managery, abychom zpracovali plán desezonizace. Nebyli za to placeni, v dlouhodobém výhledu se vynaložené úsilí vrátilo v podobě snížení sezónnosti. Každé pondělí jsme se scházeli v prostorách těchto společností a vymýšleli jsme mnoho aktivit, které by se mohly rozjet příští zimu. Tyto aktivity byly od Thai-chi na pláži, což bylo báječné, všechny sportovní aktivity, pěší tůry, jóga a spousta dalších aktivit dopoledne a odpoledne, vyučoval se tanec, organizoval se „den Mallorky", také místo, kde bylo možné ochutnat místní gastronomické pochoutky. Každý den v týdnu měl nějaký program na výběr. A docílili jsme během 10 let v zimním období 60% otevřených hotelů. Mělo to velký úspěch, realizační tým byl velmi kreativní. Využili jsme IMSERSO (Instituto de Mayores y Servicio Sociales – Institut starších občanů a sociálních služeb*

pozn. autorky). To je cestování, organizované v zimě pro starší občany. Navrhli jsme ministerstvu v Madridu zúčtovat a vypočítat následující. Když máme 1000 osob na podpoře v nezaměstnanosti, na každou stát vynaloží 6000euro (za zimu co nepracuje), což za 6 měsíců dosáhne celkkově 6.000.000 euro. Navrhli jsme, aby stát raději než platil podporu v nezaměstnanosti, podporoval cestování starších občanů. Když se firmy otevřou, odvádí státu 33% z výdělku, dále 30% z platu platí pojištění a za třetí zaměstnanec platí daně. Toto jsme spočítali a vyšlo to pro stát výhodné. Vyšlo, že každé vložené euro se vrátí. A tento projekt se rozjel. A co se stalo? První rok kdy byl aplikován v Calvii, měl velký úspěch. Další rok se spustil v dalších městech a nyní po patnácti letech je to projekt, který je velmi efektivní. Byl tak úspěšný, že dokonce cestovní agentury rozjely projekt podobný a tyto dva fungovaly paralelně. Je vidět, že řešení sezónnosti jsou. Ale je to o lenosti hoteliérů.

Myslíte, že turisté si vybírají místa příznivá k životnímu prostředí a aktivity s ekoznačkami nebo je to pro ně jen bonus? *Oni o tom nevědí. Neinformují se. Jediné o čem teď na Mallorce vím jsou modré vlajky. Což je jeden program, který vznikl v Evropě. Každý rok se musí zkontrolovat podmínky v jakých jsou pláže a pokud vyhoví získá pláž modrou vlajku, pokud ne bude vlajka odebrána. A ano myslím si, že tato vlajka je jedna výhoda víc. Znamená, že pláž je v pořádku, není znečištěná a je udržovaná a také že je přístupná pro handikepované.* A také servis? *Ano, ale jen velmi jednoduchý servis. Taková pláž má toalety a servis pro handicapované. Nic víc. Mallorca byla trochu neohrabaná. Protože tento velký element, který např. v Německu a dalších evropských státech něco znamená. Lidé si vybírají místa šetrná k životnímu prostředí, ale tady se to nevyužívalo. Prakticky vůbec.* A např. hotely, které jsou v programu hotel energy solution? *Nevím, jestli nějaké na Mallorce jsou.* Např. hotel Leman v Arenalu? *Hotel Leman ano. Toto je značka s malým závazkem. Myslím, že v tomto nám chybí víc seriózní závazek. Například OSN společně s WTO navrhla na Baleárech, na Mallorce, provést informativní průzkum spotřeby energií hotelů. Nebylo to povinné. Přihlásilo se 6 hotelů, jedním z nich byl hotel Cupido (Iberostar) na Playa de Palma. Tento hotel provedl reformu, účastnili se němečtí architekti a my s nimi, protože neměli představu, jestli spotřeba byla adekvátní, udržitelná….. My jsme měli představu, že Playa de Palma bude nulovou destinací ve věci carbonu. Provedli jsme*

několik změn a spotřeba klesla o 30 %! Prezentovali jsme to na konferencích, kde tento projekt obdržel několik cen.

Podle Vašeho názoru udržitelnost cestovního ruchu na Mallorce dostává dostatek pozornosti? *Ne.*

Četla jsem mnoho článků o opatřeních, která se na Mallorce podnikají pro udržitelnost cestovního ruchu. Ale také jsem četla názor, že toto je jen marketing…..

Co je udržitelnost? Samozřejmě jsou tu indikátory, se kterými jsme pracovali. Ale dnes více, než kdykoliv dříve jsou to indikátory dioxidu carbonu a emise. Což je plyn, jed, který je škodlivý. Navrhli jsme na Playa de Palma toto zredukovat za 20 let o 50%. Zahrnovalo by to hotely, auta a další. Utěsnění hotelů, aby neunikalo teplo, či v létě chlad… A to samé obydlí rezidentů. *Ano, to samé obydlí rezidentů. Připravili jsme 10 čtvrtí. S 10 architekty jsme vytvořili projekty reformy, aby tyto oblasti byly mnohem hezčí, ale také aby konzumovaly jen polovinu. Když jsem byla v Calvii, brali jsme udržitelnost tak, že nemůžeme růst více než 1% za rok. Ale na Playa de Palma se to nedá určit takto. Protože tam není žádné místo, vše je obsazeno. A toto nás donutilo přemýšlet s profesionály, co se s tím dá dělat. A hlavní na čem jsme se shodli byl dioxid carbonu. Dioxid carbonu produkovaný budovami 50%, auty 25%, dalších 25% ostatní. Nejdůležitější je, aby každá budova konzumovala jen polovinu. A toho se dá dosáhnout změnou energetického plánu. V současnosti je moderní měřit udržitelnost spotřebou energií, protože dochází fosilní energie. Obnovitelná se začíná užívat, ale ne moc rychle. Cena barelu ropy stále vzrůstá, takže všechny národní a mezinárodní strategie směřují k tomu, aby se snížila spotřeba. A v tomto ohledu se na Baleárských ostrovech udělala v minulosti významná opatření, zóny, kde se nemůže stavět, chráněné zóny. V naší kultuře je udržitelnost něčím, co obtěžuje.*

Podle Vašeho názoru subjekty cestovního ruchu na Mallorce dostatečně komunikují a spolupracují ve věci jeho udržitelnosti? Četla jsem, že toto je jedna z nejdůležitějších věcí v ohledu udržitelnosti rozvoje… *To je pravda. Pokud není spolupráce a dohody a společná vůle, je to velmi těžké. Pamatuji si jeden rozhovor na konsorcia Platja de Palma s hoteliéry, kde se hovořilo o udržitelnosti, o kvalitě mořské vody, o kvalitě pláže, písku. Protože na Platja de Palma jsme měli problém s managementem dešťové vody. Jeden hoteliér mi řekl, nebudu uvádět jméno, že se nemůže investovat jediné euro do něčeho, co se nevidí. On nechtěl investovat jen do*

infrastruktury, která by zajistila, že dešťová voda neskončí v moři, ale bude se moci využít. Nechtěli mi to povolit, nakonec to nebylo v jejich moci, ale nelíbilo se jim to (hoteliérům). Poté jsme mluvili o zelených zónách, a oni na to, že stromy obtěžují! Zelené zóny nás nezajímají. Chceme více stavět. Nemohla jsem tomu uvěřit. Já a můj tým jsme byli v šoku. A tak jsme s nimi pracovali a pracovali a pracovali… A nyní jsou oni první, kdo mluví o zajištění dešťové vody a o zelených zónách. Ale tato změna stojí hodně energie. Potřebujeme lídry. A musíme porozumět tomu, že směřujeme k udržitelnosti nebo neexistujeme. Co chceme do budoucna? Chceme, aby Mallorca byla ostrovem okupovaným chuligány? Ne, chceme, aby Mallorca byla ostrovem, který funguje dobře. Chceme kvalitu. A kvalita je udržitelnost. Na toto je rovnice – vědět co musím dělat. Ale ne všichni přemýšlí v dlouhodobém výhledu. Je mnoho lidí, na Mallorce říkáme, krátkozrakých. Přemýšlí co budu dělat toto léto…. A nemyslí na to další a další. To je tím, že na Mallorce vše šlo velmi lehce, rozvíjeli jsme, co jsme měli a neměli jsme konkurenci. A když nastaly problémy v 80. letech nebo nyní jsou problémy v arabských zemích, turisté se k nám vrací, ale problém je, že hodnoty se kterými musíme v budoucnosti pracovat, což je kvalita a udržitelnost nejsou v „modus operandi“ není tu „know-how“. Ani v politiceké sféře ani ve sféře podnikatelské . Vím, jsem velmi kritická, ale toto je můj názor. Je pravda, že časem se dá upravit, ale jsou tu další státy, které se učí z našich hyb. A tak je to pro ně lehčí. *Ano, ano, a tím pádem to dělají ještě lépe. My jsme v tomto ohledu byli trochu neohrabaní. A tak když se zeptáte na jakékoli univerzitě nebo touroperátora jako TUI, NECKERMANN, všichni mluví o udržitelném cestovním ruchu. Hodně se o tom mluví, ale nekonají se opatření. Chybí nám kolektivní myšlení.*

Podle vašeho názoru jaký je největší aktuální problém Mallorky ve věci udržitelnosti cestovního ruchu? *Sezónnost. Ta hodně škodí. Protože v zimě klesají hodně ceny. Když ty ceny hodně klesnou, podnikatelé nemají kapacitu přemýšlet, jak dělat věci lépe. Dělá je levnější. Z pohledu obsazenosti, když je nejvyšší sezóna, chybí komfort, pracovníci jsou přetížení a uniká jim pracovat kvalitně, a to se projevuje v sociální sféře a atmosféře zařízení, lidé jsou otrávení. Ikdyž lidé nemají práci, stejně musí jíst. A když nemají co jíst, co udělají? Odejdou nebo kradou. Toto je nejhorší, co dělá sezónnost. V červenci a srpnu tu je vždy práce, ale nemůžeme mít průmysl jen dva měsíce ročně. Potřebujeme práci celý rok, ne jen dva měsíce. Kdybychom byli destinací s udržitelným*

cestovním ruchem, měli bychom otevřeno po celý rok. Kvůli tomu se také staví nový kongresový palác.. *Ano, ten je jedním z elementů, který nám umožní neutralizovat slabší turistická období. Umožní nám přivést další typ cestovního ruchu.*

A největší úspěch ve věci udržitelnosti? *Ten se vždy odkazoval ke Calvii. Ta byla odvážnou obcí. Kreativní. V Calvii se eliminovaly budovy, více než 50.000hektarů, aby se kontrolovala nabídka a zvýšila cena. A myslím, že cena, kterou Calviá získala potvrdila tento úspěch. Další by mohla být Playa de Palma.* Ale tento projekt je pozastaven? *Tento projekt čeká, jak ho budou noví zodpovědní pracovníci realizovat. Ten plán je hotový.* Tento projekt stál hodně času, že ano? *Ne, nestál hodně času, byl to rok a půl. Pracovaly na něm společnosti z oblasti cestovního ruchu, životního prostředí, moře, nových technologií. Tento projekt je celoplošný, od urbanizace, cestovního ruchu, ekologie, moře, životní prostředí, nových technologií. Je to projekt pro velkou změnu. Je hotový, připravený. Je tam jedna část, která se novému (realizačnímu- pozn. autorky) týmu obzvlášť líbí. Nejkomplikovanější částí k realizaci, bude snížení spotřeby. Toto snížení, plánované na 20-30 let, je to nejobtížnější.* Ale v dlouhodobém výhledu se dá realizovat. *Ano, ale dlouhodobé plány začínají dnes.*

Jaká je vize Mallorky do budoucnosti? *Řeknu Vám co by se mi líbilo. Ale je velmi nebezpečné zaměňovat realitu se sny. Myslím, že Mallorca by mohla být lídrem ve středozemí ve věci udržitelného cestovního ruchu. Protože velká část pobřeží je chráněna, pláže Mallorky jsou extraordinární, Plaja de Palma – široká dlouhá písčitá pláž, mimo jiné delší než Copacabana, také máme Serra de Tramuntanu – chráněnou.* A ta se nyní také pokouší o zápis na seznam UNESCO. *Ano, jako přírodní biosférické dědictví. Mallorca má podmínky být příkladem kvalitního cestovního ruchu. A ti co neradi slyší slovo „ udržitelnost“, což jsem zmínila dříve, že tady na ostrově to mnohým zní jako ekologie a ta netvoří součást formy jejich myšlení. Ale to nevadí, já mluvím o kvalitním cestovním ruchu. A kvalita je udržitelnost. Ve středozemí není destinace, která by se mohla s Mallorkou srovnávat. Kréta, Malta, Řecko se nedají srovnávat. Všichni turisté z Řecka jezdí do Magalufu. Říká, že ve středozemí není lepší místo na surfování a kitesurování. A také jsme blízko velkým městům v Evropě. Jsme stabilní a klidnou zemí. Máme rádi turisty. Turecko, má problém, že je velmi blízko orientu a také je ve velmi složité situaci. Myslím, že Mallorca by mohla být příkladem udržitelného cestovního ruchu.*

Pan **Gerrardo Parra** na otázku, jestli počet turistů přijíždějících na Mallorku stále roste a zda je tento počet ještě únosný odpověděl: *Nemyslím si, že toto číslo roste. Ale co je akceptovatelné? Možná by se o tomto termínu mohlo mluvit v případě malého městečka s jedním hotelem s deseti pokoji, protože kdykoliv máte velký hotel, je tu velký dopad na prostředí. Jsou tam pracovníci, dodavatelé, turisté a ti všichni mají mnoho dopadů na prostředí. Ale myslím, že také musíme myslet na to, že průmysl cestovního ruchu, má menší dopady než jiné průmysly. Ostatní průmysly kontaminují prostředí, kdežto cestovní ruch se ho snaží kontaminovat co nejméně je to možné. Ostatní průmysly jsou v tomto ohledu mnohem více komplikované. A navíc cestovní ruch generuje mnoho pracovních míst. Možná máme na Mallorce mnoho turistů, ale nakonec je to stejně klidná oblast. Myslím, že počet turistů je akceptovatelný.*

Myslíte si, že turisté přijíždějící do této destinace si záměrně vybírají ekologicky příznivá místa a místa s ekologickými známkami nebo je to pro ně jen bonus? *Nemyslím si, že by to bylo jejich hlavní motivací. Myslím, že hlavní motivací je to, že Mallorka má jak klidné tak rušné oblasti a není drahá. Myslím, že pokud mají turisté možnost si vybrat místa příznivá k životnímu prostředí, tak si je vyberou, ale rozhodně to není první motivací.*

Co považujete za nejaktuálnější problém/problémy ve věci udržitelnosti cestovního ruchu na Mallorce? *Když provozujete hotel, produkujete emise, užíváte vodu a znečisťujete prostředí užíváním elektřiny a topením a také odpad. S odpadem se to tu teď zlepšuje, ale je třeba na tom stále pracovat. Každý hotel může pracovat na snížení dopadů svého provozu v mnoha ohledech, ale odpad si hotel sám neorganizuje, ten musí být odvezen. Když to provedete lépe, stojí to více peněz. Například, když použijete běžné pytle na odpad, cena je nízká, ovšem když použijete biopytle, cena je až 10x vyšší. Tyto pytle se vyrábí s příměsí brambor a kukuřice. Myslím, že tyto věci by měl organizovat stát. Je to nákladné a nelehké, kdyby to podpořil stát, bylo by to mnohem jednodušší.*

Co považujete za největší úspěch ve věci udržitelnosti cestovního ruchu na Mallorce? *Myslím, že největším úspěchem by bylo prodloužit sezónu a tím pádem více rozložit nápor turistů v časovém intervalu. Tím pádem by se mohlo vše lépe zorganizovat a mít třeba méně, ale zato kvalitních hotelů.*

Jaký je plán nebo vize cestovního ruchu na Mallorce do budoucnosti? *Vize je jasná. Probíhají snahy o prodloužení sezóny. I když mnoho turistů ji vyhledává kvůli slunečnému počasí, když toto nemají, nepřijedou. Jinak myslím, že Mallorku žádné velké změny nečekají, myslím, že budeme udržovat to, co máme. Máme dobré spojení s kontinentální Evropou, letenky jsou levné. A lidé Mallorku více méně znají a vracejí se sem.*

Paní **Lourdes Reyés**, vedoucí institucionálních vztahů konsorcia Platja de Palma, zodpověděla dotazy e-mailem. Na otázku zda počet turistů přijíždějících na Mallorku stále roste a zda je tento počet ještě únosný odpověděla: *Všechny údaje pro nadcházející novou sezónu r. 2012 jsou velmi optimistické a zvyšující se. Tvrdě se soustředíme na nové trhy jako je Rusko a také Čína. Baleárské ostrovy jsou báječným místem pro strávení dovolené a my je musíme být schopní exportovat na jiných kontinentch jako je Asie. Naši tradiční návštěvníci z Německa, Velké Británie, Itálie a Francie, vzhledem k jejich věrnosti této destinaci a složité politické situaci v Tunisku a Egyptě, počet turistů přijíždějících na Baleárské ostrovy v sezóně 2012 zvýší. Na základě informací přicházejících od touroperátorů očekáváme velmi příznivou sezónu.*

Vedle „sun & beach“ turismu jaké jsou nejoblíbenější turistické aktivity na Mallorce? *Mallorca je ostrov, na kterém si turisté vedle sun and beach turismu mohou vychutnat řadu sportovních a kulturních aktivit. Nabízíme velké množství cyklotras, pěší turistiku a samozřejmě aktivity spojené s mořem, jako je plachtění, surfování a další. Také naše kulturní nabídka pro turisty, kteří hledají jiné aktivity než opalování se zlepšuje. Palma je městem žijícím 365 dní v roce. Velmi známé je multifunkční muzeum Es Baluard a velké množství kulturních aktivit po celý rok, které dávají Palmě a samozřejmě celému ostrovu výjimečnou atmosféru přitahující turisty.*

Myslíte si, že turisté přijíždějící do této destinace si záměrně vybírají ekologicky příznivé aktivity a místa s ekologickými známkami nebo je to pro ně jen bonus?
Opravdu si myslím, že jsme se změnili, a že svět se mění ve všech směrech a nejvíce ve věcech environmentálně příznivé a ekologické péče. Rádi jezdíme trávit dovolenou do destinací, která respektují přírodu a jejichž zákony ji chrání. A právě touto cestou se ubírají Baleárské ostrovy.

Jaké kroky podniká vláda na Mallorce pro udržitelnost cestovního ruchu? Dle Vašeho názoru věnuje tomuto tématu dostatek pozornosti? Na co by se měla vláda zaměřit? *V této konkrétní věci vláda velmi tvrdě pracuje. Velké množství hotelů zlepšují své vybavení ve věci snížení spotřeby energií a trvalé udržitelnosti. Některé hotely se zapojily do programu Hotel Energy Solution a přijímají v této věci různá opatření.*
Jednou ze strategií je také komplexní projekt týkající se restrukturalizací ve věci udržitelnosti oblasti Playa de Palma. Byly navrženy konkrétní nástroje pro obnovu hotelů. V rámci tohoto projektu máme zvláštní zájem ohledně kvality životního prostředí.

Co považujete za nejaktuálnější problém/problémy ve věci udržitelnosti cestovního ruchu na Mallorce? *Aktuálním problémem je schopnost zapojit všechny sektory cestovního ruchu směrem k účinným nástrojům hodnocení firem a dodat požadovanou hodnotu.*

Co považujete za největší úspěch ve věci udržitelnosti cestovního ruchu na Mallorce?
Naším úspěchem by byla schopnost udržovat aktivní politiku ve věci ochrany životního prostředí a také zapojení veřejnosti a soukromých zdrojů pro výzkum nových opatření ve věci udržitelnosti cestovního ruchu.

Jaký je plán nebo vize cestovního ruchu na Mallorce do budoucnosti? *Je velmi důležité uvědomit si jednu věc. Budoucnost cestovního ruchu na Mallorce znamená schopnost modernizovat tento sektor. Mallorca amusí zhodnotit její unikátní místní kulturu, kterou je ostrov vyjímečný. Další faktory, které musíme mít na paměti jsou: životnní prostředí středomoří, udržitelnost, zkušenosti destinace, emoce a inovace.*

Pan **Fernando Alles** na otázku zda si myslí, že počet turistů stále roste a zda je tento počet stále akceptovatelný odpověděl: *Měli jsme teď dva velmi špatné roky kvůli globální krizi. Na druhou stranu jiné blízké destinace měly nějaké handicapy, což zase napomohlo nám. Např. Egypt, Island (sopka). Toto zase přineslo turisty k nám. Např. naše společnost ztratila dva významné klienty. Počet turistů od roku 2008 klesal, ale nyní (05/2011) zase stoupá. Právě se tu otevírá nový trh, přijíždí sem mnoho ruských klientů, a klienti z dalších východních zemí, dále také čína. Trhy, které jsme tu měli již dříve (např. německý, anglický a skandinávský) jsou nyní více stabilizované než např. v*

roce 2010, který byl celkově špatným rokem.

A myslíte si, že je tento počet ještě akceptovatelný? *Například minulý rok přijelo na Mallorku téměř 11 milionů turistů. Nemyslím si, že je to příliš. Problém však je, že všichni přijíždí ve stejnou dobu (tedy sezónnost). Takže tu máme období s velkým náporem a potom slabá období (březen-červen). Ale jsou podnikány kroky ke snížení sezónnosti. Např. moje společnost je zaměřená více na skupinové pobyty se sportovním založením a exkurzemi (např. cykloturistika, horolezectví,pěší tiristika…..). Oproti dalším evropským destinacím máme výhodu, že když je všude zima, tady je stále příjemně, což je pro nás velkým plus. Máme teplou zimu, která přeje mnohým aktivitám. Musíme toho umět využít a to my děláme. To je právě to co my nabízíme našim spolupracujícím touroperátorům nebo na veletrzích cestovního ruchu. Ale zároveň existují další destinace, které nejsou tak exponované a známé jako Baleárské ostrovy a mohou také nabídnout příjemné počasí a mnoho aktivit, což pro nás dobré není. Nemyslím si, že bychom měli příliš turistů, ale co bychom potřebovali, je více kvality. Například v Německu nebo Anglii stále můžeme vidět reklamy typu „Jeďte na Mallorku za 200 euro na týden" a tato cena zahrnuje vše včetně letenky. Toto je dobré pro velké společnosti jako např. TUI, ale pro menší společnosti jako je např ta naše to dobré není. Ale Mallorca se snaží o zmírněné sezónnosti např. propagací golfového turismu a organizací různých festivalů mimo letní sezónu.*

Ale nejvíce turistů přijíždí za sun and beach turismem, ano? *Moje agentura je například úplně mimo sun and beach turismu, děláme incomming, soustředíme se na skupiny, takže se specializujeme na turismus, který toho populárního „sun and beach" nevyužívá. Specializujeme se na cykloturistiku, pěší turistiku a další aktivity, které je možné provozovat i v zimě. Takže pro nás je důležité být konkurenceschopní vzhledem k velkým agenturám, a v našem segmentu můžeme uvítat mnohem více turistů. Také máme velmi dobrou strukturu bezplatného servisu např. průvodci, transport v rámci různých akcí. Také se organizují různé tůry, dokonce i kaňoning, je tu možné koupit cokoliv co si ze sportu přejete vyzkoušet nebo třeba golf. A to je dobře, protože čím více aktivit můžeme nabídnout, tím více turistů můžeme obsloužit.*

Myslíte si, že turisté přijíždějící do této destinace si záměrně vybírají ekologicky příznivé aktivity a místa s ekologickými známkami nebo je to pro ně jen bonus? *My tyto značky právě poznáváme. Například nyní kandidujeme Sierra Tramuntanu na UNESCO*

PARK. Toto je pro nás velmi důležité. Mohlo by nám to přinést nový typ turistů. Když se podíváme do historie a vzpomeneme na S´Archiduca, který byl jedním z prvních turistů v Evropě, uvidíme, že Baleárské ostrovy musí být prodávány jako přírodní oblast. Samozřejmě, v 60. letech tu byla vystavěna spousta hotelů a zavedl se tu sun and beach turismus, a to tu bude vždy, protože tu vždy budou turisté, kteří toto chtějí, jako například němečtí turisté v Arennalu a angličtí turisté v Magalufu, protože kvůli tomu oni přijíždí a z tohoto segmentu přichází hodně financí. A dokud můžeme tento typ turismu udržet jen v těchto oblastech, je to dobré. Ale na druhou stranu problém je, že tyto oblasti často dávají tento „image" celému ostrovu. Což se stalo v německu, po mnoho let pokud se řeklo Mallorca si všichni představili drogy v Arenalu pak baleario 6, kde skupiny turistů popíjí pivo z kýblu se spoustou brček. To je přesně image, který tam Mallorca měla. A my se toto posledních deset, patnáct let snažíme změnit. Jak? Velkými snahami v reklamních kampaních a marketingu. Např. za účasti Rafy Nadala, dále účastí mnoha našich subjektů cestovního ruchu na veletrzích cestovního ruchu, také politici, vlastníci hotelů a cestovních agentur a další, my všichni tam jezdíme prezentovat náš ostrov.

A myslíte si tedy, že turisté si vybírají místa s ekolabels záměrně nebo je to pro ně jen bonus? *Ne to není bonus. Nemůže to být nazýváno bonusem. Vždy tu budou turisti, kteří přijíždějí, protože se tu chtějí opít a být v této oblasti (Arenal-pozn.autorky), a kteří budou chtít vidět tento ostrov z této perspektivy. Ti, kteří přijíždějí za pěší turistikou, cykloturistikou a přírodou, vědí, proč si vybírají tuto destinaci, to není bonus, je to prostě způsob jakým trávíte dovolenou.*

Co považujete za nejaktuálnější problém/problémy ve věci udržitelnosti cestovního ruchu na Mallorce? *Máme mnoho malých problémů, ale celkově když nás srovnám třeba s destinacemi jako je Sosta del Sol nebo Venidor, které jsou k nám blízko, my provádíme v tomto směru mnoho změn. Samozřejmě hotelová struktura nám stárne a potřebuje rekonstrukci, ale na druhou stranu můžeme nabídnout i ubytování velmi kvalitní, není to tak dávno co sem přišel hotel Hilton, máme tu více méně všechny hotelové chainy – Mariot, Cheraton, přijíždí k nám mnoho turistů z vyššího segmentu. A potom tu máme také levné ubytování, které také funguje a je vyhledávané. Dle mého názoru Mallorca žádný zásadní problém nemá.*

A třeba emise a další oblasti udržitelnosti cestovního ruchu např. energie, voda a odpad?

S tím problém nemáme. Ohledně vody, máme tu dvě velká jezera Cúber a Gor Blau, která vždy zásobovala Palmu vodou, a dokud nevysychají kvůli klimatickým změnám, jsme O.K. Byla období, kdy jsme museli šetrněji zacházet s vodou, ale nikdy tu nebyla žádná omezení (odstávky vody). Management odpadu byl velmi zrekonstruován. V Palmě byl vybudován centrální lisující systém odpadů, v centru není žádný odpad. Když provádíme turisty městem, můžeme být hrdí ve srovnání s jinými městy např. v Itálii nebo dalších evropských městech, kde můžete vidět odpad, v centru Palmy žádný odpad neuvidíte. Také máme vybudovaný nový recyklační systém odpadu v San Reu. Dále také máme ucelený systém odpadů, kdy na menších městech jsou tzv. greenpointy, do kterých mohou vstoupit rezidenti s čipovou kartou, lépe se tak udržuje pořádek. Ale celkově, vždy jsou nějaké politické diskuze ohledně tohoto managementu, uvidíme co přinese nově úřadující strana PP.

Jaký je plán nebo vize cestovního ruchu na Mallorce do budoucnosti? *Moje vize je velmi pozitivní. Ale myslím, že se budeme muset soustředit na získání ještě více turistů v zimní sezóně a zaměřit se na kvalitní cestovní ruch. Ale nevidím to úplně na luxusní cestovní ruch, když ten je vždy také dobrý. Těch pár, které jsou na tento segment zaměřeny už tu jsou, např. v Porto Portals. Ale jsou tu také další specifické segmenty, například teď se tu staví velký kongresový palác, toto nám přinese mnoho nových příležitostí.*

ZÁVĚR

V průběhu více než stoletého vývoje cestovní ruch Mallorku velmi ovlivnil. Zejména v posledních padesáti letech se v rámci jeho masového rozvoje ve velké míře objevily elementy neudržitelnosti, což potvrzuje i zažitý termín „balearizace“ pro neregulovanou výstavbu hotelů. Bylo velmi zatěžováno životní prostředí, zejména pobřežní oblasti. Cestovní ruch ovlivnil životní způsob, kulturu i zvyky obyvatel. Mnoho původních obyvatel se přestěhovalo z vnitrozemí za většími ekonomickými možnostmi na pobřeží. Cestovní ruch se stal hnacím motorem tohoto ostrova, přinesl velký ekonomický rozkvět, ale zároveň enormní zátěž životního prostředí této destinace, jejíž zdroje jsou vzhledem k její povaze velmi limitované.

V posledních dvou dekádách se začal postoj místních obyvatel a destinačního managementu měnit a začala být aplikována opatření pro změnu této situace. Byla zregulována výstavba hotelů, vyhlášena chráněná území, založeny instituce zabývající se ochranou životního prostředí jsou podporovány environmentálně příznivé typy cestovního ruchu. Vzhledem k rozsahu potřebných změn je však cesta k udržitelnosti rozvoje cestovního ruchu dlouhodobou záležitostí.

V této destinaci je známky neudržitelnosti rozvoje vidět stále, je ale také vidět značná snaha pro změnu situace. To dokazuje i získání ocenění obce Calviá, za implementaci místní Agendy 21, další plány na revitalizaci Playa de Palma s ambiciózní ideou snížení produkce emisí, strategický plán na ochranu přírodního dědictví, implementující se opatření pro snížení spotřeby energií. Pozornost je věnována desezonizaci, tedy rozprostření turistů v čase a prostoru, která má na snížení negativních dopadů významný vliv. V tomto ohledu se osvědčila podpora cestování seniorů v rámci IMSERSO. Další snížení sezónnosti se očekává od dokončení kongresového paláce a celkové prezentace Mallorky jako celoroční destinace. Na zmírňování sezónnosti se shodnou všechny zainteresované subjekty, na zavádění environmentálně příznivých opatření už to tak snadné není. Některé provozovatele turistických zařízení zalekne slovo „udržitelnost“, pod kterým si představují pouze ekologii a pak omezování a komplikaci jejich aktivit. V udržitelnosti rozvoje vidí jen počáteční náklady, jejichž

vklad ani turisté neuvidí. Zavádění těchto opatření má také různé dopady na různé podniky. Počáteční náklady mohou být pro menší podniky zásadní. Na druhou stranu pokud spotřebu nesníží a tím i cenu, může být ohrožena jejich konkurenceschopnost. Tak daleko však zatím tato destinace není. Snížení spotřeby je tu zatím konkurenční výhodou.

Mallorca má oblasti, které navštěvují turisté respektující a obdivující krásy její přírody. Na druhou stranu turisté, kteří přijíždějí do oblastí levného cestovního ruchu, typicky Arenal a Magaluf, a v destinaci stráví týden, obavy o udržitelnost rozvoje destinace příliš nemají. V konečném vyúčtování jejich počet každoročně přináší Mallorce velkou ekonomickou aktivitu. Je možné zaznamenat silný politický a ekonomický tlak „nezabít slepici, která snáší zlatá vejce“ (BUSWELL,2011, s.101). Např. projekt revitalizace Playa de Palma, zahrnující i Arenal, byl po politických změnách po volbách v loňském roce pozastaven. Dle sdělení Konsorcia Playa de Palma se zpomalil na spolupráci mezi zainteresovanými územně správními celky, ale pracuje se na jeho úpravě a budoucí realizaci.

Úspěchy byly zaznamenány, ale je zřejmé, že pro udržitelnost rozvoje cestovního ruchu v této destinaci je třeba více. Je třeba především další osvěta a přemýšlení dlouhodobě dopředu. Specifické oblasti, na které je nutné se v rámci udržitelnosti cestovního ruchu zaměřit nejvíce, v brzké době ukáží průzkumy prováděné na základě specifických indikátorů pro Baleárské ostrovy. Už jen to, že jsou tyto prováděny, svědčí o zainteresovanosti destinačního managementu v tomto tématu. Ostatně, péče o hospodářské odvětví cestovní ruch, je pro Mallorku, vzhledem k jeho podílu na HDP, nezbytností. A také: Každý rodič si přeje pro své děti to nejlepší, co by tu ale zbylo pro další generace, pokud by nebyly uplatňovány zásady udržitelnosti rozvoje?

Získané informace vypovídají, že **Mallorca má nakročeno správným směrem k udržitelnosti cestovního ruchu. Ovšem bude záležet na destinačním managementu, politické sféře a spolupráci všech zúčastněných stran i jednotlivců, jak bude tohoto potenciálu využito.**

SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ

KLUGEROVÁ, Jarmila, PRÁZOVÁ Irena a Tereza VACÍNOVÁ. *Jak vypracovat bakalářskou, diplomovou, rigorózní a disertační práci*. Třetí přepracované vydání. Praha: UJAK, 2010. 48s. ISBN 978-80-7452-004-4.

KNOPP, Jan, a kol. *Geografie ostrovů*. Plzeň : Západočeská Univerzita, 2006. 194s. ISBN 80-7043-440-6.

KRÁL, Václav. *Fyzická geografie Evropy*. 1 vyd. Praha: Academia, 1999. 348 s. ISBN 80-200-0684-2

MACHEJ, Petr. *Mallorka, kapesní průvodce napsaný průvodcem.* Ostrava: TEATime, 2003.

PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní cestovní ruch*. Moravany : Grada Publishing, a.s., 2011. 224 s. ISBN 978-80-247-3750-8.

PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2008. 298 s. ISBN 978-80-7041-658-7.

PÁSKOVÁ, Martina; ZELENKA, Josef. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Česká republika : Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002. 448 s.

ZELENKA, Josef. *Marketing cestovního ruchu.* Praha: UJAK, 2010. 240s. ISBN 978-80-86723-95-2

Elektronické zdroje

MOLDAN, Bedřich. *Indikátory trvale udržitelného rozvoje* [on-line]. Univerzita Karlova, Centrum pro otázky životního prostředí, 1996. [cit.2011-09-07]. Dostupné na WWW: http://www.czp.cuni.cz/Osoby/Moldan/moldan0.htm

Nejstarším organismem na planetě je Neptunova tráva [on-line]. Seznam.cz 2012. [cit. 2012-02-25]. Dostupné na WWW: http://www.novinky.cz/veda-skoly/258629-nejstarsim-organismem-na-planete-je-neptunova-trava.html

Udržitelný cestovní ruch [on-line]. Fakulta informatiky a management Univerzita Hradec Králové 2007. Dostupné na WWW: http://ucr.uhk.cz/

ZELENKA, Josef. *Indikátory udržitelného rozvoje cestovního ruchu.* [on-line]. [cit.2011-11-02]. Dostupné na WWW: http://ucr.uhk.cz/documents/Monitorovani_a_indikatory_udrzitelnosti_cestovniho_ruchu/text/monittext.pdf

SEZNAM POUŽITÉ ZAHRANIČNÍ LITERATURY A ZDROJŮ

ANDREU, Neus a kolektiv. La mesura de la sostenibilitat del turisme a les Illes Balears. CITIB. Amadip.esment, 95 s. D.L.: PM-1639-2003

ATQUIMBAU, Roger, a kol., La Biodiversitat a les Illes Balears. Conselleria de Medi Ambient,Ordenació del Territori i Litoral, Govern Balear, 1999, s. 94, D.L.: PM835-1999

BUSWELL, R.J., Mallorca and Tourism, History, Economy and Environment. Channel View Publications, 2011. 213s. ISBN-13: 978-1-84541-180-0 (hbk), ISBN-13: 978-1-84541-179-4 (pbk)

CIRER I COSTA, Joan-Carles. *El turisme a les Balears (1900-1950)*. Mallorca : Documenta Balear S.L., 2006. 64 s. ISBN 84-96376-55-9.

CONSORCIO PLATJA DE PALMA. Hacia el turismo del Siglo XXI. Platja de Palma, 88s.

GOVERN DE LES ILLES BALEARS. El turisme a les Illes Balears, Anuari 2010, Conselería de Turisme y Treball

GRACI Sonya, DOODS, Rachel. Sustainable Tourism in Island Destinations. Earthscan, 2010. 225s. ISBN 978 1844077809

FERNÁNDEZ, Isabel a kol. Palma ciutat. Diario de Mallorca. Edición realizada por Artes Gráficas del Mediterráneo para Editora Balear S.A. 323s.

FOMENT DEL TURISME. Mallorca ¡Sí al turismo sostenible! Jorvich, S.L., 2003. 22s. D.L.: P.M. 55-2003

FOMENT DEL TURISME. Memoria de actividades 2010. Gráficas Mallorca-Inca. 63 s. D.L.: PM-1340-2011

IMTUR. Guia Palma, turismo responsable. CMYK, S.L. 72 s. D.L.: PM 793-2011

KOLEKTIV AUTORŮ. Diccionario Enciclopedico Salvat Universal. SALVAT EDITORES, S.A., 1969. Svazek č. 14, 540 s.

KOLEKTIV AUTORŮ. Llibre Blanc del Turisme de les Illes Balears, cap a una nova kultura turística, Govern Balear, UIB, Palma de Mallorca 2009, 427s. ISBN 978-84-613-0923-8

MARQUÉS, Joan Moll, Itenerarios arquitectónicos por Mallorca. Fomento del Turismo de Mallorca, Gráficas Mallorca. 32s. D.L.: P.M.-00964-2010

PLATJA DE PALMA CONSORTIUM. The Revaluation of Platja de Palma: Comprehensive Action Plan (CAP/PAI). amadip.esment, 255s., PM-227-2011

RECUPERA. Agrupación Nacional de la Recuperación, Barcelona 2010, č. 63. ISSN B 23446-97

RODRÍGUEZ GARZÍA, Carmen a kol.. *El aqua y las Baleares*. Goverm Balear, 1992. 92 s. ISBN 84-606-0627-9.

SEGUÍ LLINÀS, Miquel. *El turisme a les Balears (1950-2005).* Mallorca : Documenta Balear S.L., 2006. 67 s. ISBN 84-96376-76-1.

TUDURÍ, Carles. *Mallorca, Información turística profesional.* NG Nivell Gráfic. 62s. D.L.: 46514-2006

XAMENA FIOL, Pere. *Resum d´història de Mallorca*. Palma de Mallorca : EDITORIAL MOLL, 1993. 119 s. ISBN 84-273-0236-3.

Elektronické zdroje

Actualidad 24 horas [on-line]. Powered by Word Press 2012. [cit. 2012-03-28]. Dostupné na WWW: http://www.actualidad24horas.com/fomento-del-turismo-de-mallorca-lamenta-que-muchos-estudiantes-de-turismo-dejen-la-carrera-por-dinero-facil/10438/

Ajutament de Calviá [on-line]. 2012. Dostupné na WWW: http://www.calvia.com/web/plantilles/jstl/Calvia/principal_Cas.plt?KPAGINA=21&KIDIOMA=2

Ajutament de Palma [on-line]. 2012. Dostupné na WWW: http://www.palmademallorca.es

Asociación Mallorquina de Attraciones Turísticas [on-line]. 2009-2010. Dostupné na : http://mallorcaattraction.com/

Bandera de Mallorca, Dostupná on-line: http://es.wikipedia.org/wiki/Bandera_de_Mallorca

Bandera de las Islas Baleares, Dostupná on-line: http://es.wikipedia.org/wiki/Bandera_de_las_Islas_Baleares

Balears pierde nueve banderas azules [on-line]. Diario de Mallorca 2012. [cit. 2012-03-08]. Dostupné na WWW: http://www.diariodemallorca.es/mallorca/2011/05/25/balears-pierde-nueve-banderas-azules-playas/672920.html

Blue Flag [on-line]. 2012. Dostupné na WWW: http://www.blueflag.org/

Govern de les Illes Balears [on-line]. 2012. Dostupné na WWW: http://www.caib.net

Gobierno de Espaňa [on-line]. Dostupné na WWW: http://www.lamoncloa.gob.es/Espana/SimbolosdelEstado/index.htm

Consell de Mallorca [on-line]. 2012. Dostupné na WWW: http://www.conselldemallorca.net/

Diario de Mallorca [on-line].2012. Dostupné na: http://www.diariodemallorca.es

Foment del Turisme del Mallorca [on-line]. 2012. Dostupné na: http://www.fomentmallorca.org/

Fundació Biodiversidad [on-line]. 2012. Dostupné na: http://www.fundacion-biodiversidad.es

Holiday weather [on-line]. c 2012 [nahlíženo 2012-01-12]. Dostupné na WWW: http://www.holiday-weather.com/majorca/averages

Hotel energy solutions [on-line]. Dostupné na WWW: http://hotelenergysolutions.net/

Institut d´Estadística de les illes Balears [on-line]. Dostupné na WWW: http://www.ibestat.es/ibestat/page

Ley 4/1989, Bulletí Oficial de les Illes Balears [on-line]. 2012 [cit. 2012-01-27]. Dostupné na WWW: http://boib.caib.es/pdf/2005106/mp29.pdf

Mediterranean Action Plan [on-line]. 2000-2007. Dostupné naWWW: http://www.unepmap.org/

Ministerio de Agricultura Alimentación y Medio Ambiente [on-line]. 2012. Dostupné na WWW: http://www.magrama.es/

Observatori del Turisme [on-line]. CAIB 2012. Dostupné na WWW: http://www.observatoridelturisme.caib.es

Portal Energétic [on-line]. 2012 Govern de les Illes Balears. Dostupné na WWW: http://dgener.caib.es/www/user/portalenergia/inici.ct.htm

Proyecto HVDC Rómulo [on-line]. SIEMENS 2009. [cit. 2012-02-16]. Dostupný na WWW: https://www.swe.siemens.com/spain/web/es/energy/com_energy/proyectos/Pages/Proyectos_Siemens_Energia_Romulo.aspx

Red de Parques Nacionales [on-line]. Ministerio de Agricultura Alimentación y Medio Ambiente 2012. Dostupné na WWW: http://reddeparquesnacionales.mma.es/parques/cabrera/index.htm

Sustainable development of tourism. Definition [on-line]. UNWTO 2012. [cit. 2011-11-23]. Dostupné na WWW: http://sdt.unwto.org/en/content/about-us-5

Toda la información turística de Mallorca [on-line]. Consell de Mallorca 2012. Dostupné na WWW: http://infomallorca.net/index.es.html

World Tourism Organization [on-line]. 2012. [cit.2012-0107]. Dostupné na WWW: http://www.unwto.org

Seznam obrázků

Obr. 1 Vlajka Španělska....16
Obr. 2 Vlajka Baleárských ostrovů....16
Obr. 3 Vlajka Mallorky....16

Seznam tabulek

Tab. 1 Klíčové indikátory udržitelného cestovního ruchu....12
Tab. 2 Specifické indikátory udržitelného cestovního ruchu na malých ostrovech....13
Tab. 3 Průměrné teploty a sluneční svit....18
Tab. 4 Představa budoucího scénáře Playa de Palma v rámci PAI....30
Tab. 5 Počty turistů v letech 2004-2010 36
Tab. 6 Měsíční návštěvnost v letech 2009-2010 36

Seznam grafů

Graf č. 1 Spotřeba vody na Baleárských ostrovech v roce 2006....36
Graf č. 2 Vývoj spotřeby energie Baleárských ostrovů v letech 1987-2006....37
Graf č. 3 Vývoj produkce emisí Baleárských ostrovů v letech 1990-2006....37

OBRÁZKY

OBRÁZEK ČÍSLO 1: Španělská vlajka

Zdroj: Gobierno de España [on-line].[cit.2011-10-10].
Dostupné na WWW: http://www.lamoncloa.gob.es/Espana/SimbolosdelEstado/index.htm

OBRÁZEK ČÍSLO 2: Vlajka Baleárských ostrovů

Zdroj: Wikipedia [on-line].[cit.2011-10-10].
Dostupné na WWW: http://es.wikipedia.org/wiki/Bandera_de_las_Islas_Baleares

OBRÁZEK ČÍSLO 3: Vlajka Mallorky

Zdroj: Wikipedia [on-line].[cit.2011-10-10].
Dostupné na WWW: http://es.wikipedia.org/wiki/Bandera_de_Mallorca

TABULKY

TABULKAČ.5: Počty turistů v letech 2004-2010 (letecká doprava)

Rok	**Španělsko**	**Ostatní státy EU**		**Ostatní státy**	**Celkem**
2004	2.853.980		7.256.789	35.322	10.146.091
		z toho: Německo	3.414.228		
		Velká Británie	2.416.561		
2005	2.996.605		7.553.049	21.972	10.571.626
		z toho: Německo	3.680.157		
		Velká Británie	2.265.709		
2006	3.189.231		7.941.470	29.411	11.160.112
		z toho: Německo	3.782.272		
		Velká Británie	2.293.391		
2007	3.299.209		8.248.839	29.152	11.577.200
		z toho: Německo	3.847.968		
		Velká Británie	2.415.943		
2008	3.162.060		8.181.774	33.095	11.376.929
		z toho: Německo	3.854.919		
		Vellká Británie	2.359.884		
2009	3.162.477		7.365.884	40.847	10.569.208
		z toho: Německo	3.610.375		
		Velká Británie	1.991.461		
2010	3.099.675		7.369.218	57.990	10.562.883
		z toho: Německo	3.720.785		
		Velká Británie	1.810.057		

Zdroj: Et Turisme a les Illes Balears 2010, Conseleria de Turisme y Treball

TABULKA Č.6: Měsíční návštěvnost v letech 2009-2010

	2009	**2010**
Leden	368.075	352.842
Únor	418.092	395.686
Březen	572.839	593.282
Duben	823.319	679.315
Květen	1.167.034	1.156.285
Červen	1.320.499	1.292.004
Červenec	1.530.145	1.571.474
Srpen	1.474.497	1.553.130
Září	1.206.733	1.256.892
Říjen	904.834	936.020
Listopad	394.865	380.845
Prosinec	388.276	359.108

Zdroj: El Turisme a les Illes Balears 2010, Conseleria de Turisme y Treball

GRAFY

GRAF ČÍSLO 1: Spotřeba vody na Baleárských ostrovech v roce 2006

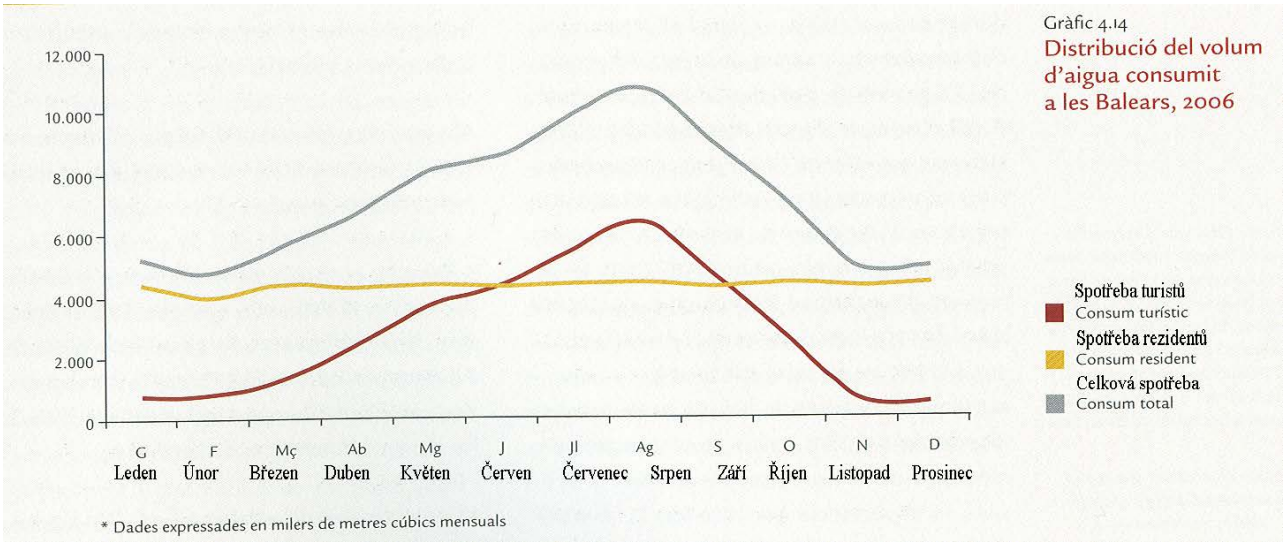

Zdroj: Llibre Blanc del Turisme de les Illes Balears 2009

GRAF ČÍSLO 2: Vývoj spotřeby energie Baleárských ostrovů v letech 1987-2006

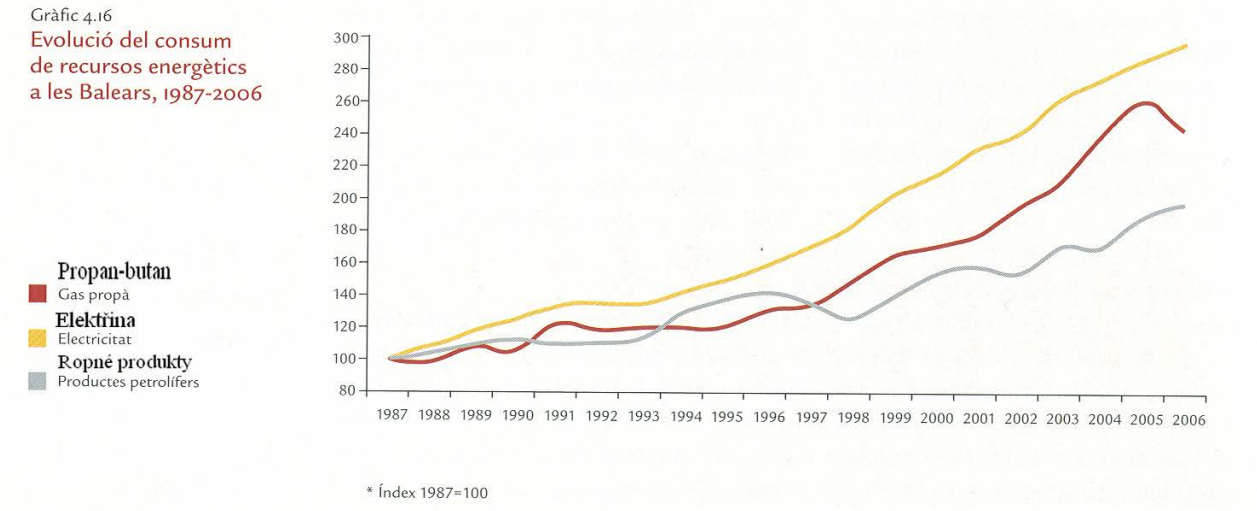

Zdroj: Llibre Blanc del Turisme de les Illes Balears 2009

GRAF ČÍSLO 3: Vývoj produkce emisí Baleárských ostrovů v letech 1990-2006

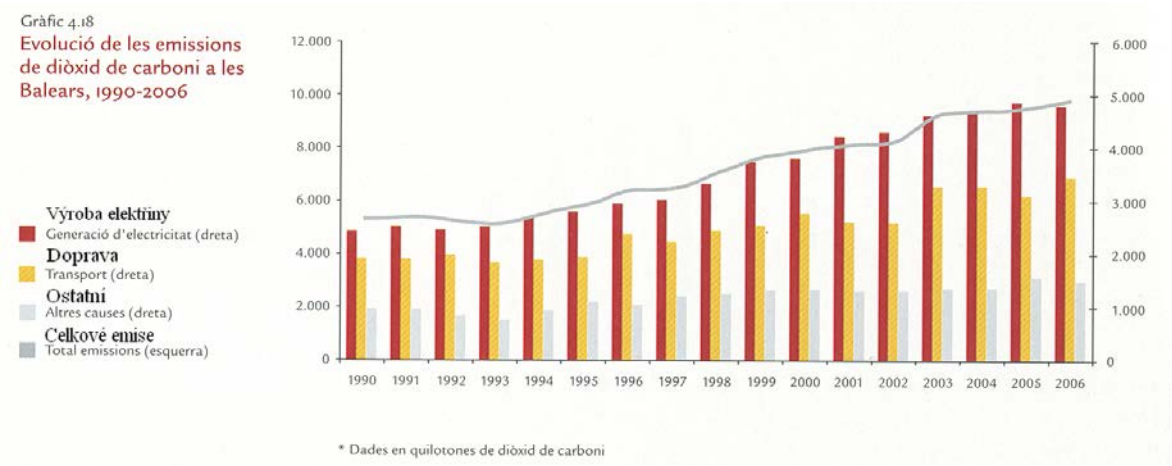

Zdroj: Llibre Blanc del Turisme de les Illes Balears 2009

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A – MAPA MALLORKY ……..I
PŘÍLOHA B – MAPA AUTONOMNÍCH OBLASTÍ ŠPANĚLSKA……II
PŘÍLOHA C – FOTOGRAFIE ……..III
PŘÍLOHA D – PLYNOVOD – PEVNINA – EIVISSA – MALLORCA……..IV
PŘÍLOHA E – PŘÍVOD ELEKTŘINY Z PEVNINY ……V
PŘÍLOHA F – CÍLE A PLÁNY PROJEKTU PALMA, TURISMO RESPONSABLE..
……VI

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA A – MAPA MALLORKY

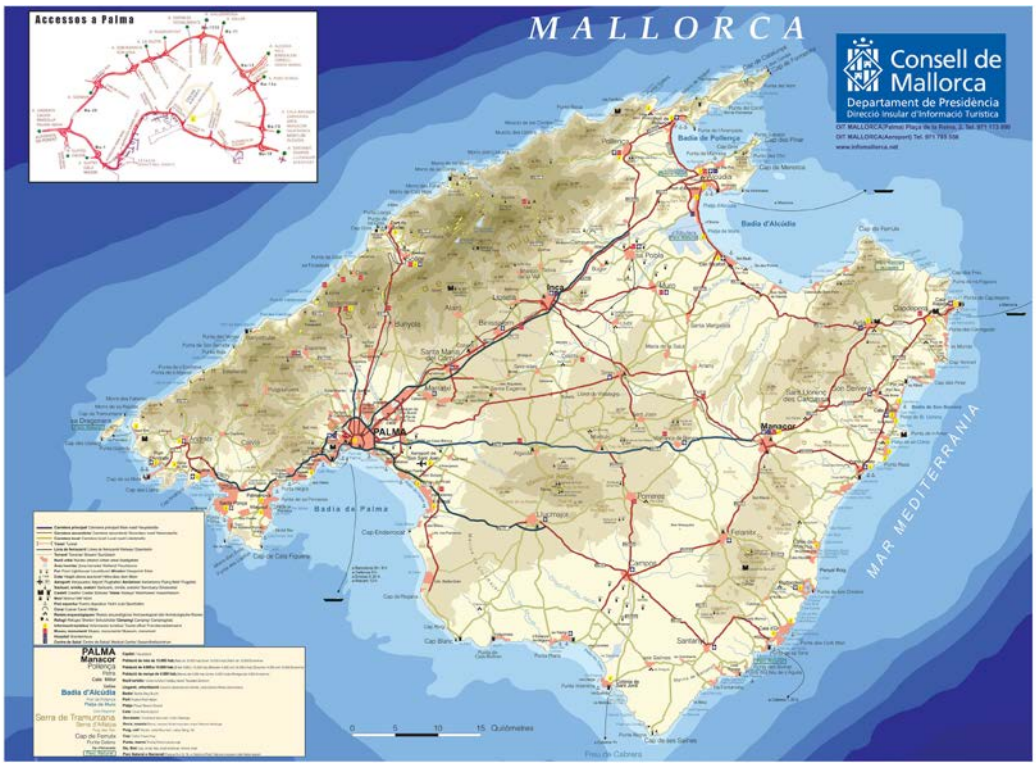

Zdroj: Consell de Mallorca [cit.2011-11-01]

Dostupné on line: http://www.conselldemallorca.cat/media/7229/Mapaturistic.jpg

PŘÍLOHA B – MAPA AUTONOMNÍCH OBLASTÍ ŠPANĚLSKA

Zdroj: Portal de educación [cit.2012-03-08] Dostupné on-line: http://www.educa.jccm.es/educa-jccm/cm/recursos/tkContent?idContent=16289&locale=es_ES&textOnly=false

PŘÍLOHA C - FOTOGRAFIE

Foto č. 1: Cotylorhiza tuberculata

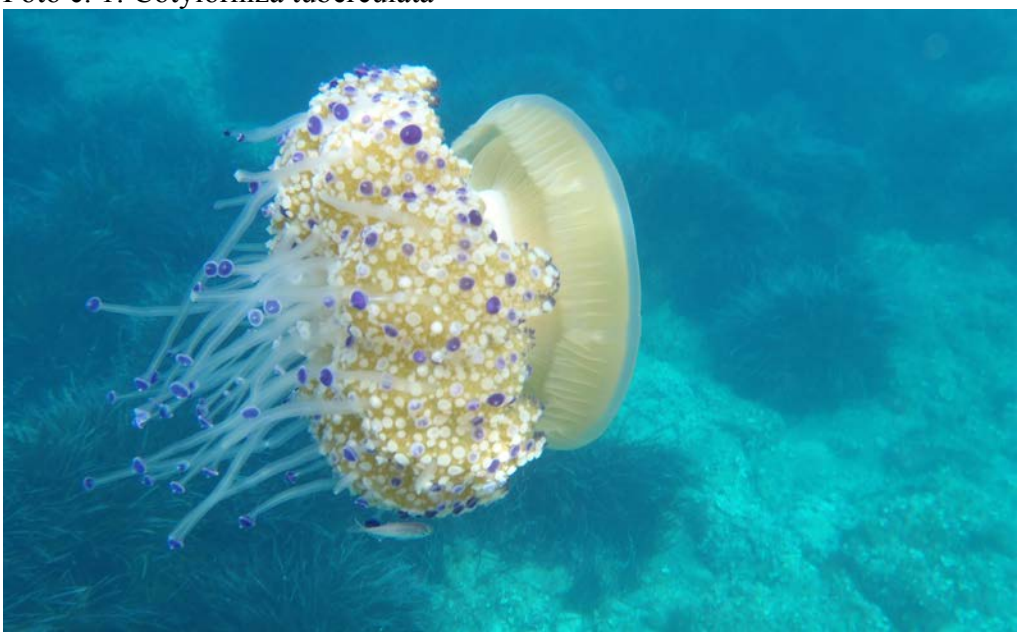

Zdroj: Archiv autorky
Poznámka: Tuto medúzu je možné spatřit poblíž pobřeží

Foto č. 2: Vzácný a chráněný olivovník

Zdroj: Archiv autorky
Poznámka: Stáří tohoto olivovníku se odhaduje na více než 1000 let

Foto č. 3: Gran Hotel

Zdroj: Archiv autorky

Poznámka: Tento hotel byl prvním na Mallorce, byl otevřen v roce 1903.

Foto č. 4: Průzračná voda pláže Punta Portals

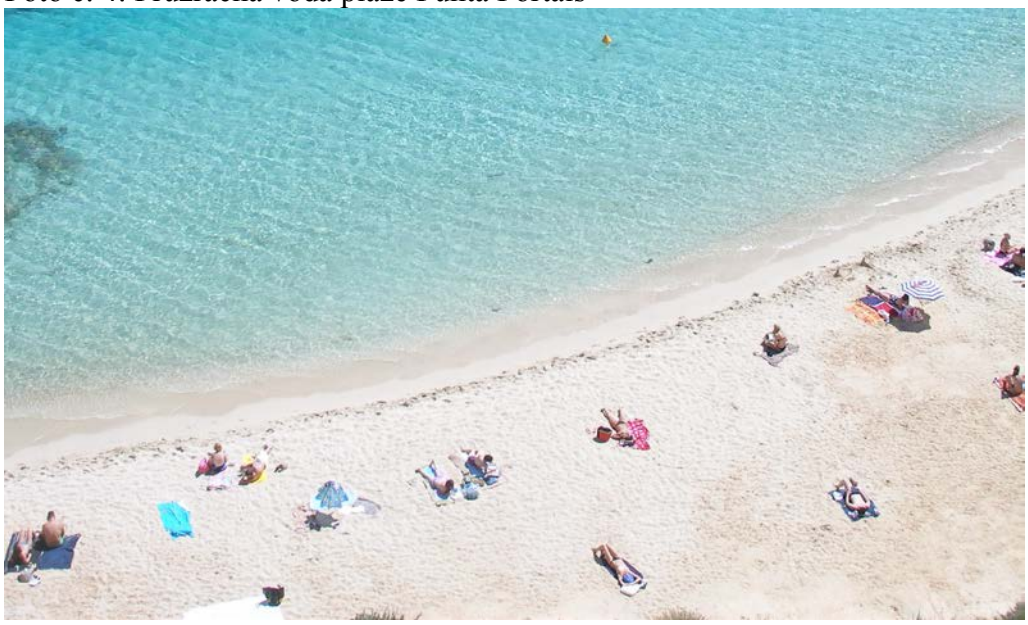

Zdroj: Archiv autorky

Foto č. 5: Poseidonia oceanica

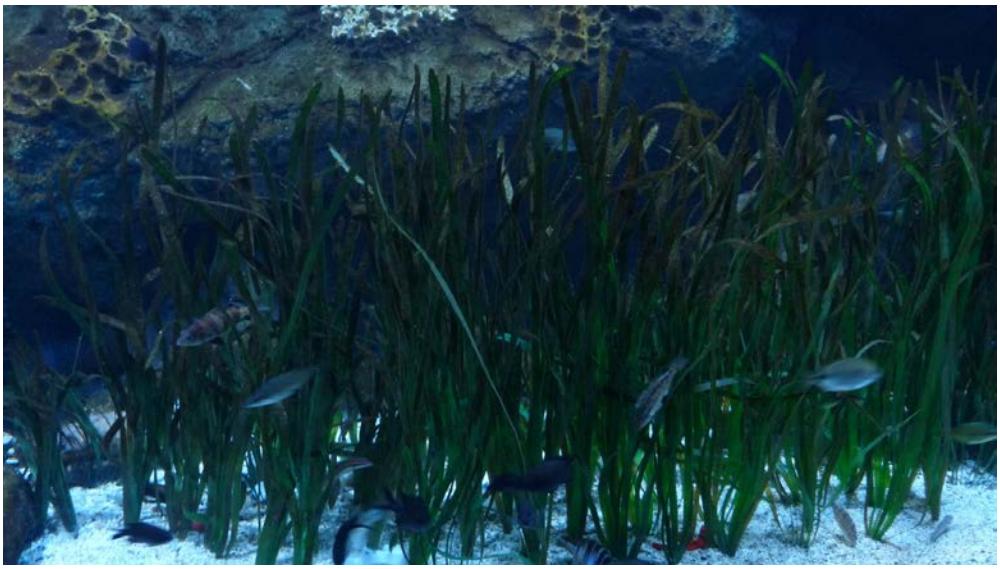

Zdroj: vlastní šetření

Poznámka: Porosty této rostliny jsou podle australských vědců nejdéle žijícími organismy na Zemi, jejich stáří je až 200 tisíc let

Foto č. 6: Vyplavené odumřelé části Poseidonie oceanica

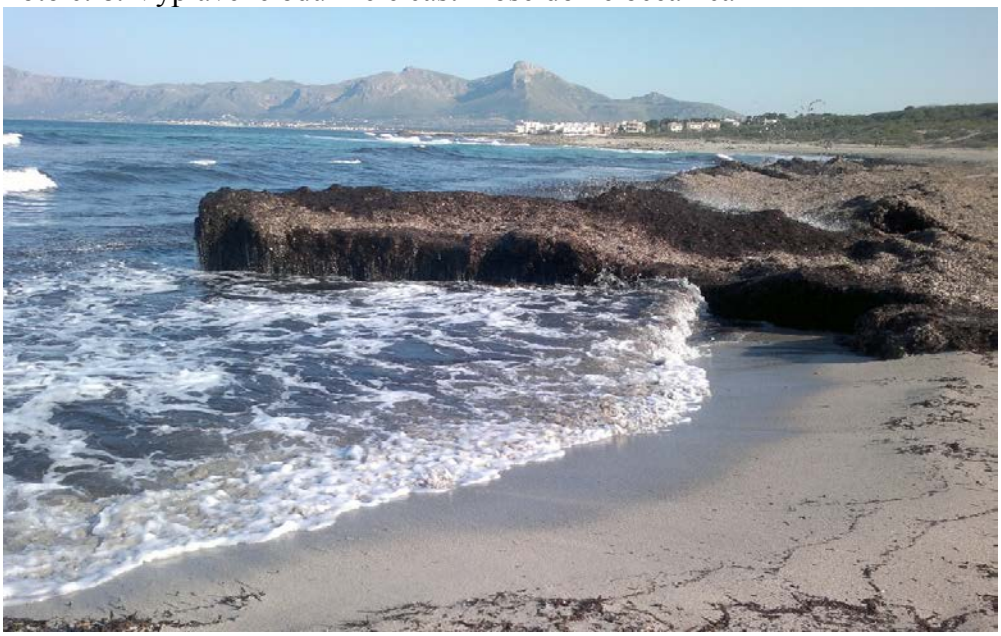

Zdroj: Archiv autorky

Poznámka: Přirozená ochrana pláže proti erozi

Foto č. 7: Informační tabule v Cala Mesquida

Zdroj: Archiv autorky
Poznámka: Projekt na ochranu dun

Foto č. 8: Vyznačené stezky v systému dun

Zdroj: Archiv autorky

Foto č. 9: Serra de Tramuntana

Zdroj: Archiv autorky
Poznámka: Výhled na Soller z trasy pro pěší turistiku Torrent de Biniaraitx

Foto č. 10: Deiá

Zdroj: Archiv autorky
Poznámka: Tato vesnička byla inspirací mnoha umělcům

Foto č. 7: Playa de Palma v hlavní sezóně

Zdroj: http://laruinahabitada.es/__oneclick_uploads/2010/01/playa-de-palma2.jpg [cit.2012-01-12]

Poznámka: Ve špičce sezóny jsou na této pláži velmi stísněné podmínky

Foto č. 8: Playa de Palma v lednu

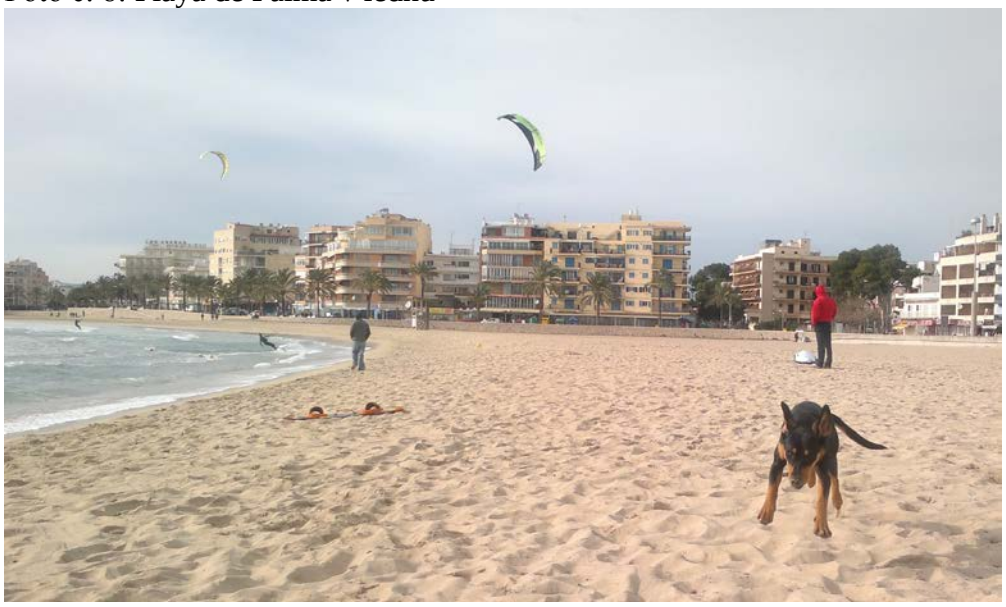

Zdroj: vlastní šetření

Poznámka: mimo sezónu je na této pláži místo pro pohyb

PŘÍLOHA D – PLYNOVOD – PEVNINA – EIVISSA - MALLORCA

Zdroj: Govern de les Illes Balears [on-line]. [cit.2012-02-10]. Dostupné na WWW: http://dgener.caib.es/www/user/portalenergia/inici.ct.htm

PŘÍLOHA E – PŘÍVOD ELEKTŘINY Z PEVNINY

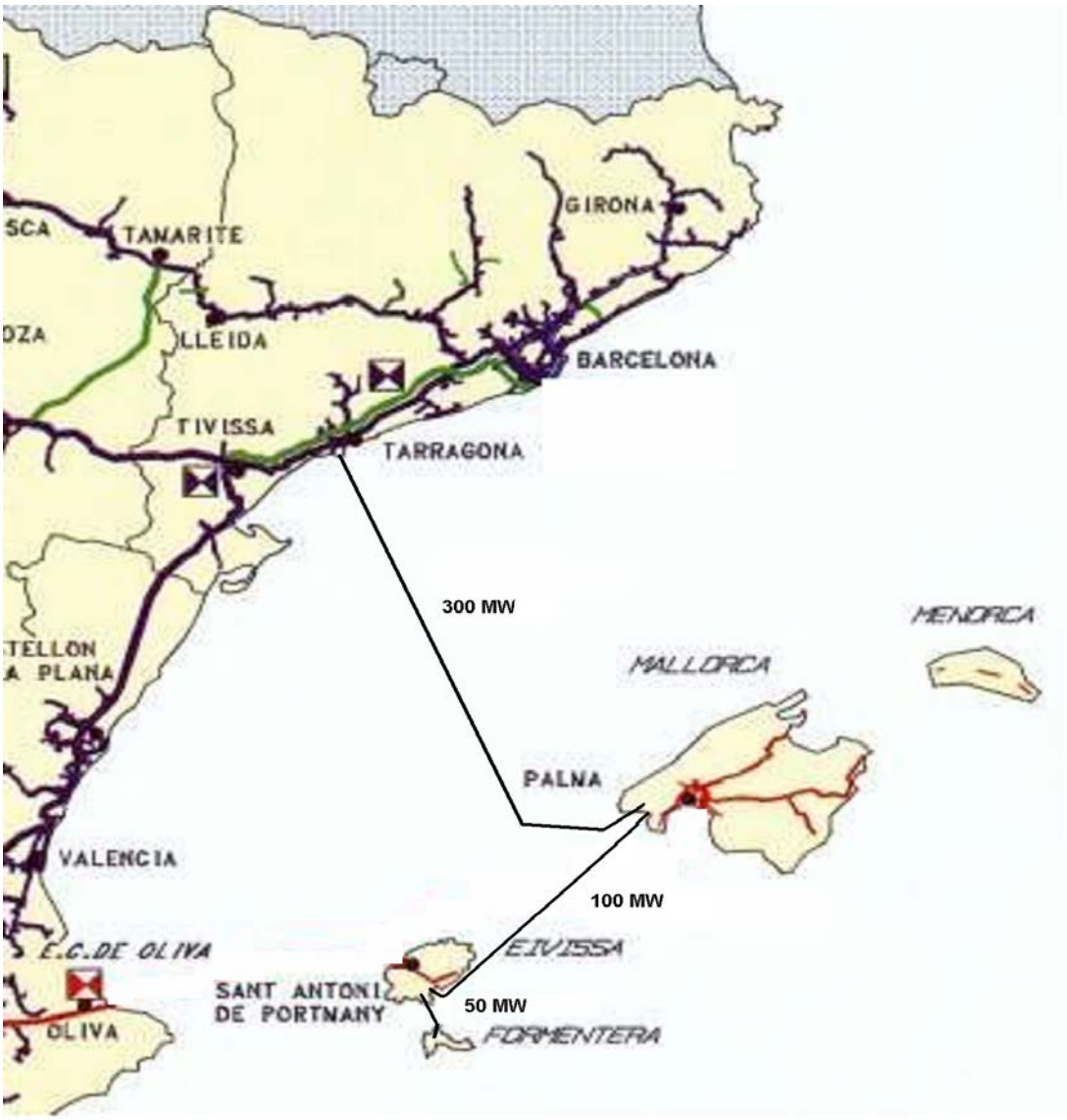

Zdroj: Govern de les Illes Balears [on-line]. [cit.2012-02-10]. Dostupné na WWW: http://dgener.caib.es/www/user/portalenergia/inici.ct.htm

Příloha F – Cíle a plány projektu PALMA, TURISMO RESPONSABLE

Projekt má vytyčeny konkrétně tyto cíle: zavedení Palmy jako odpovědné turistické destinace a tím zvýšením její konkurence schopnosti, rozvíjet koncept sdílené odpovědnosti mezi turisty a veřejnou správou, zvýšit informovanost turistů o důsledcích změn klimatu a povzbuzovat je k účasti na zahájení opatření k boji proti těmto účinků, podporovat zodpovědné cestování, které podporuje udržitelný cestovní ruch, a to vždy s ohledem na klimatické, ekologické, sociální a ekonomické aspekty, podporovat nabídku a poptávku ve všech ročních obdobích, diverzifikovat produkty v závislosti na klimatických faktorech, přemístit do různých turistických cílů a podporovat tuto strukturu, podporovat a provádět investice do turistických programů, které šetří energii a podporovat využívání obnovitelných zdrojů energie, zahrnout výuku týkající se životního prostředí a klimatu do odborného vzdělávání v rámci turismu a zavést tuto výuku také do všeobecného vzdělávání, podporovat multidisciplinární výzkum zaměřený na konkrétní cíle spojené s dopady změny klimatu s cílem podpoření šíření informací a podpoření současných znalostí o odpovědném cestovním ruchu, vyobrazit ekonomický význam cestovního ruchu jako nástroje pro rozvoj a prezentovat informace týkající se změny klimatu a jejích účinků způsobem, který lze snadno pochopit, zaměřit se na snižování obsahu uhlíku v ovzduší – zpracování konkrétního konceptu a zavedení konkrétních opatření, zachování biologické rozmanitosti různých přírodních ekosystémů, jakož i krajiny tak, že bude posílena jejich odolnost vůči změně klimatu a dlouhodobě zajištěno udržitelné využívání přírodních zdrojů v oblasti cestovního ruchu.

V rámci tohoto projektu jsou tištěny informativní letáky a dotazníky, které obsahují pravidla odpovědného turismu + doporučení města Palma, kontaktní místa, kde se turisté mohou podělit o své zkušenosti z destinace, popř. navrhnout další opatření v rámci odpovědného turismu. Tyto letáky bude možné odevzdat v turistických kancelářích, hotelech a dále také bude pro tyto účely zřízena webová stránka. Za každý vyplněný dotazník poskytne Instituto Municipal de Turismo de Palma (IMTUR) 1€ (max do výše 9.800€) a částka bude dál využita na na podporu odpovědného turismu. Dalšími aktivitami v rámci tohoto projektu má být spolupráce s University de les Illes Balears (UIB), spolupráce s leteckými společnostmi na podprojektu „Flight to Palma, responsible tourism“ a soutěž „Palma, Responsible Tourism“.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Kateřina Lysá

Obor: Management cestovního ruchu

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Udržitelnost cestovního ruchu ostrovní destinace Mallorca

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh:45

Celkový počet stran příloh:11

Počet titulů české literatury a pramenů:12

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 47

Počet internetových zdrojů:31

Vedoucí práce: Ing. Iveta Hamarnehová, PhD.